

BANJALUČKE NOVINE

ORGAN SOCIJALISTIČKOG SAVEZA RADNOG NARODA - BANJA LUKA

God III. Broj 87

Banja Luka, 22 april 1955

Primjerak din. 10

1945 ŽIVJELA
10-GODIŠNJICA
OSLOBOĐENJA
1955 BANJA LUKE

Deset godina slobodnog grada

Navršilo se deset godina od dana kada je naš grad oslobođen. Danas slavimo tu radosnu desetgodišnjicu kao praznik kojim je obilježen kraj fašističke okupacije, početak slobodnog života i kao uspomenu na borbu koju su najbolji sinovi Banje Luke, pod zastavom Komunističke partije Jugoslavije vodili dugi niz godina, a koja je 22 aprila 1945 godine krunisana pobjedom.

U revolucionarnoj borbi protiv nenarodnih režima stare Jugoslavije, protiv nacionalnog ugnjetavanja i bezdušne eksploatacije radničke klase od strane buržoazije izgrađivali su se i kalili kadrovi iz redova radnika, đaka i studenata i budili svijest masa, razvijali ljubav prema narodu i stvarali snažan revolucionarni pokret. Radnička klasa i njeno revolucionarno rukovodstvo neprekidno su bili izloženi raznim udarcima spolja i iznutra i na svom trnovitom putu savladavali su mnogobrojne prepreke.

Velikih industriskih preduzeća nije bilo u našem gradu, pa prema tome ni modernog industriskog proletarijata. Zato je lako shvatiti šta je sve bilo potrebno savladati da se radnik iz jedne zaostale, konzervativne esnafske sredine povede revolucionarnim putem borbe i da postane imun na razne uticaje kao aktivan borac protiv svega što je nazadno i oprečno interesima radničke klase kao cjeline.

Pod teškim uslovima ilegalnog rada na čelu revolucionarnog pokreta u našem gradu ostali su oni koji su bili vjerni Komunističkoj partiji Jugoslavije i nauči marksizma, koji su u pobjedi radničke klase, u pobjedi Revolucije, gledali kraj eksploatacije čovjeka po čovjeku, kraj nacionalnog ugnjetavanja i stvaranje takvih društveno-ekonomskih odnosa koji će postati osnov stalnog progressa i garancija bolje i sretnije budućnosti naroda naše zemlje. Ti svijetli likovi radničkog pokreta i naše Partije, vatreni revolucionari i veliki patrioti, kao što su: Pavao Radan, Veselin Masleša, Mirko Višnjić, Kasim Hadžić, Muhamed Kazaz, braća Maglajlići, braća Pavlić, braća Mažar, Osman i Leda Karabegović i drugi visoko su nosili zastavu naše Partije i revolucionarnog radničkog pokreta kroz sve okršaje borbe. Pod njihovim rukovodstvom je jačao revolucionarni pokret u gradu. I u onim najtežim danima ilegalne borbe naša Partija nije prestala da radi i djeluje. Njeni kadrovi su bili neprekidno aktivni kroz sindikalne organizacije Nezavisnih sindikata i Ursa ili kroz radničke kulturno-umjetničke i sportske organizacije kao što su: »Pelagić« i »Borac«, ili kroz studentsku organizaciju KAB, radničke i đачke omladinske organizacije i druge. Ta aktivnost nije ostajala samo u okviru ovih organizacija. Ona je u više slučajeva obuhvatala mnogo šire mase, pa čak i šire područje od grada i ostvarivala rezultate.

Revolucionarne snage Banje Luke, pravilno rukovođene i orijentisane, spremno su dočekale sudbonosne dane 1941 godine. Uticaj građanskih partija u to vrijeme svakim danom slabi. Nikakvi metodi buržoazije, pa ni najveći progoni od strane režima i policije nisu mogli spriječiti jačanje pokreta radnih masa. To su pokazali događaji 27 marta 1941 godine, to je pokazala sramna kapitulacija stare Jugoslavije i to se kasnije naročito izrazilo u opštenarodnom ustanku koji je organizovan i na čijem su čelu stajali prekaljeni revolucionarni kadrovi radničkog pokreta. Naš grad kao kulturni i politički centar Bosanske Krajine odigrao je tu ulogu u periodu narodne Revolucije, jer su njegovi kadrovi bili najveći dio revolucionarnog jezgra koje je rukovodilo ustankom na Krajini. To su oni radnici iz štrajkova, oni radnici, studenti i đaci iz demonstracija, oni neumorni agitatori koji su osvajali riječju i ličnim primjerom.

Iz Banje Luke na poziv Komunističke partije Jugoslavije u prvim danima ustanka išlo je preko 150 najrevolucionarnijih boraca koji su stupili u redove partizanskih odreda. Naš slobodarski grad može biti ponosan na to da je primjer tih prvoboraca slijedio ogroman broj građana. U redovima partizanskih odreda i Narodno-oslobodilačke vojske, kao i organima vlasti i u redovima masovnih organizacija na oslobođenoj i neoslobođenoj teritoriji borilo se i radilo preko 6000 naših građana. Samo prilikom drugog partizanskog napada na Banju Luku na oslobođenu teritoriju izišlo je preko 3000 građana. Među nama se danas ne nalaze 962 građanina našeg grada koji su herojski položili svoje živote u jedinicama oslobodilačke vojske, u raznim koncentracionim logorima i zatvorima ili na ulicama rodnog grada. Ali žive njihova djela, ostvaruju se njihove težnje — izgrađuje se slobodna i snažna socijalistička Jugoslavija u kojoj je oživotvoreno sve ono za što su oni dali nesebično svoje živote.

Banja Luka bez sumnje spada u red onih gradova u našoj zemlji koji su ne samo najviše dali ljudi i ljudskih žrtava u toku Drugog svjetskog rata, nego i koji su u toku rata neprekidno davali najsnažniju materijalnu i moralnu pomoć i podršku Narodno-oslobodilačkom pokretu. Ona je takva mogla biti zahvaljujući revolucionarnim snagama i svojim slobodarskim tradicijama. Takva je bila zahvaljujući partiskoj organizaciji u gradu koja je neumorno radila na stvaranju ilegalnih organizacija oslobodilačkog pokreta uz lično uče-

šće i pomoć druga Đure Pucara Starog koji se u svakom momentu, kada je to zatrebalo, našao u našem gradu među ilegalnim radnicima, pomagao im, vodio ih i preko njih razvijao se u gradu duh otpora prema okupatoru.

Bez kolebanja je ovaj grad podnosio sve žrtve i razaranja i u tom pogledu dolazi na četrto mjesto u Jugoslaviji među većim gradovima. U toku rata uništeno je i onesposobljeno za stanovanje preko 20 posto stanbenog prostora. Gotovo je zamrla proizvodnja. Komunalnim, zdravstvenim i prosvjetnim problemima u toku rata nije posvećivana nikakva pažnja. Po oslobođenju trebalo je u mnogo čemu poći od početka.

Sve ovo što je izloženo ne pretstavlja cjelokupan bilans revolucionarne borbe, žrtava i uloge koju je naš grad imao u oslobodilačkom ratu.

U poslijeratnim događajima, ostajući vjerna Revoluciji, programu i politici našeg rukovodstva na čelu sa drugom Titom i vjerna svojim slobodarskim i revolucionarnim tradicijama — Banja Luka je na bezbroj primjera manifestovala svoju spremnost u borbi koju su vodili i vode naši narodi za slobodu i nezavisnost zemlje, za demokratiju i socijalizam, za mir u svijetu i ravnopravne odnose među narodima. Nema gotovo ni jednog građanina ovog grada koji nije učestvovao u radu na njegovom obnavljanju i uređenju poslije rata. Mi smo isto tako svi bili kao jedan spremni da branimo interese naše zemlje i naših naroda i onda kada su imperijalisti sa Zapada pokušavali da ugroze našu slobodu i nezavisnost, vršeći razne provokacije, pa i onda su naši građani, mada iznenađeni, stali kao jedan uz naše rukovodstvo u momentu kada je našoj zemlji zaprijetila opasnost sa Istoka od imperijalista koji su bjesomučno nasrnuli na našu socijalističku domovinu. Ispunjeni dubokim osjećanjima patriotizma, Banjalučani su najenergičnije protestovali protiv anglo-američke odluke od 8 oktobra, izražavajući spremnost da i sa oružjem u ruci, ako to ustreba, brane interese naše zemlje i bore se za prava naše braće u Trstu. Svi ovi spoljni izrazi svijesti odražavaju činjenicu da ovaj slobodarski grad nepokolebljivo brani tekovine Revolucije i da zadatke koji se postavljaju na putu našeg razvitka shvate kao svoje, kao svoju obavezu i dug prema narodu i otadžbini. Zato naš grad nije izostao za ostalim i u izvršenju konkretnih zadataka socijalističke izgradnje.

Proslavljajući desetgodišnjicu oslobođenja Banje Luke mi sagledavamo vrlo značajne rezultate koje smo u borbi i radu ostvarili. Ali istovremeno radi tih rezultata, radi uspjeha koje cijela naša zemlja postiže u unutrašnjoj i spoljnoj politici, vedro gledamo u budućnost i uvjereni smo da ćemo napojeni velikim duhom revolucionara i neimara socijalističke izgradnje postizati još veće rezultate koji će naš život učiniti ljepšim.

U NEOSLOBOĐENOJ BANJOJ LUCI 1941 i 1942 GODINE

Kad su mi jula 1941 godine drugovi saopštili da po odluci Partije treba da idem na rad u Banju Luku ja sam se radovala ne samo zato što time izvršavam partisku odluku nego i zato što idem u grad koji me je kao srednjoškolsku prvi napojio naprednim i plemenitim idejama komunizma.

Stigla sam u Banju Luku jula 1941 godine. Ustaše su progonili i žigosali Jevreje koji su morali nositi vidne oznake. Počinjali su svoje napade na Srbe prvo registrovanjem u ustaškom redarstvu i zabranom pristupa u javne lokale, a onda masovnim hapšenjem i odvođenjem u ustaške logore. U manjim ili većim grupama ubijali su seljake iz okoline Banje Luke. Nigdje se nije moglo vidjeti ni osjetiti da se građanstvo Banje Luke solidarizovalo sa ovim zlodjelima. Ustaše ne samo da nisu imale podrške u gradu nego su hiljade građana definitivno odgurale od sebe i čvršće vezale kao simpatizere i pristalice NOP-a i oružanih akcija koje su pod rukovodstvom i sinova slobodarske Banje Luke već bile otpočele. Slušala sam čestite Hrvate i Muslimane koji su govorili da vlast osnovana na ovakvoj sili i bezakonju ne može biti dugovjeka. U gradu se pristupilo stvaranju aktiva po kvartovima i ulicama, osnivanju odbora za prikupljanje narodne pomoći. Može se slobodno reći da nije bilo ulice gdje nismo imali svoje uporište i da je pored strahovitog terora koji je zahvatio grad raspoloženje većeg dijela stanovništva bilo na našoj strani.

U Banjoj Luci, oslonjen na mladi partiski kadar i na veliki broj aktiva i grupa organizovanih simpatizera, boravio je 1941 godine drug Stari. Kao ilegalac, pod tuđim imenom, on je brzim odlučnim koracima stigao svugdje na svaki važniji sastanak, na svako mjesto gdje je pripremana bilo kakva značajnija akcija za pomoć tek stvorenim grupama i odredima u Bosanskoj Krajini. On nas je učio i stavljao svoje iskustvo prokušanog revolucionara nama mladima na raspoloženje i pomoć. Mi smo se od druga Starog učili hrabrosti i neustrašivosti. Pričao mi je drug Rahmija Kadenić kako ga je pred jedan sastanak na koji je trebalo da pođu zajedno našao pred jednom kafanicom gdje mirno sjedi čitajući novine. Ja se sjećam kako je jednom prilikom dajući mi neka uputstva za rad išao sa

mnom u fesu, preko čitavog grada i odrješito i kratko govorio mi šta sve treba učiniti. Moram priznati da se baš u prvi mah nisam najlagodnije osjećala sa drugom Starim kojega su u Banjoj Luci poznavali mnogi, ali njegova mirnoća i samouvjerenost, prirodnost i lakoća kojom je hodao i govorio postidjeli su me.

Jednog dana u septembru 1941 godine vršeci neki svoj posao u gradu malo je falilo da ga ustaše ne uhvate. Ustaše su znajući da je on u gradu, raspisali velike nagrade za onoga ko ga prijavi i uhvati. Tom prilikom bilo je pucanja na njega. On je preskakao preko plotova, lomio ih i umakao im. Njegova mirnoća kojom je taj slučaj ispričao neposredno pošto se desio, zapanjila me je i oduševila, a pogotovo to što je on mirno nastavio sastanak kao da se nije ništa desilo. Njegov boravak u gradu je neprekidno bio skopčan sa opasnostima provaljivanja.

Ljubav i briga za ljude bili su kod njega uvijek na prvom mjestu. Pored svih velikih, odgovornih poslova koje je obavljao i pitanja o kojima je morao da vodi računa, on nije nikad propustao da upita kako živi taj i taj čovjek i da skrene pažnju da porodici čiji su sin ili kći otišli u partizane treba pomoći. On je mnoge te porodice pored svog posla, pa i opasnosti da bude otkriven, lično posjećivao.

Glavna pitanja na kojima smo radili u gradu bila su: prikupljanje i slanje raznovrsnog materijala potrebnog partizanima, otpremanje ljudi u partizane, štampanje vijesti, obavještanje građana o situaciji kod nas i u svijetu, prikupljanje narodne pomoći, pomoć porodicama partizana, priprema raznih akcija (pisanje parola povodom pojedinih događaja i organizovanje udarnih grupa koje su obuhvatale određene ulice i koje su imale zadatak da nabavljaju oružje za sebe, skloništa za to oružje i da se pripremaju za pomoć partizanima kad napadnu na grad).

Na svakom od ovih pitanja mi smo angažovali i okupljali desetine ljudi i starijih, a naročito omladine. Bez preterivanja može se reći da je u 1941 godini pa djelom i u 1942 godini gotovo svaka ustanova u gradu imala po nekoga ko je djelovao i radio u pokretu. Mi smo, naprimjer, vrlo široko organizovali svakog simpatizera da iz ustanove u kojoj radi iznosi hartiju, olovke i uopšte pisaci i drugi pribor za partizane. To nismo činili samo zato što je taj materijal nama bio potreban nego zato što je to vezivalo svakog tog čovjeka za pokret. Svaki je znao da je nešto pa makar i najsitnije svakog dana učinio za svoje vlastito oslobođenje.

Iz kuće Dalke Halilica drugovi iz voda, a docnije čete za vezu odnosili su noću vrećama sakupljeni pisaci i sanitetski materijal, oružje i metke, odjeću i hranu. Mi smo slali materijal još i preko drugih veza i kanala, preko Novoselije gdje je radio na

Piše:
ZAGA UMICEVIĆ

vezi Mustafa Burukdžija, preko Lijevca Polja, preko Bukića u Stupnici. Svugdje gdje je bilo moguće uspostavljali smo vezu sa partizanima i slali što smo znali da im je najpotrebnije. Koliko je to bilo široko pokazuje jedan slučaj. Mi smo preko Novoselije nekoliko puta slali kolima raznovrsni materijal. Jednom prilikom ustaše su nam otkrile i zaplijenile kola sa materijalom. Toga dana vozeći se u autobusu iz Gornjeg Šehera slušala sam kako nekoliko ljudi razgovara šta je sve nađeno u tim kolima: a onda jedan od njih reče: »Partizanima se ništa ne može kad oni imaju tako jaku podršku u gradu u kome su ustaše, a šta je tek onda tamo i kakva je njihova snaga i uticaj tamo u šumi gdje neposredno djeluju«. U svakom dijelu gra-

ZAGA UMICEVIĆ

da imali smo kuće u kojima smo ostavljali taj materijal (kod Sandora Blekića, Vukića, Bebe Roter, Aziza Muftića i još mnogih drugih). Za prenošenje materijala u te kuće imali smo isto tako veliki broj omladinki i omladinaca (Zumra Čelvan, Zdrava Korda, Naša Harambašić, Zaim i Naza Isaković i mnogi drugi).

Sjećam se kao danas Zaima i Naze Isaković, sestre i brata, bez roditelja sa još jednom malom sestrom. Stanovali su u Gornjem Šehru. Zaim vedar, pun poleta omladinac plavih očiju sa čijeg lica nije ni u najtežim momentima potjere za njim slazio osmjeh koji je odavao sigurnost u pobjedu započete stvari i odlučnost da se istraje do kraja. On je prenosio stvari za partizane, vodio ljude do veze odakle su se prebacivali u partizane, neumorno je radio, ubjeđivao ljude u pobjedu i prenosio na druge svoju vjeru u tu pobjedu. Poginuo je u Istočnoj Bosni kao borac i Krajiške brigade. Njegova sestra, nepismena i do rata zaostala muslimanska djevojka, pošla je stopama svoga brata. Kad smo se prvi puta vidjele rekla mi je: »Divno je raditi za naše oslobođenje, ali Zaim kaže da ću poslije oslobođenja morati skinuti

zar, to mi je najteže. Ja ga nosim od najmlađih dana«. Poslije nepune dvije godine srela sam je negdje pored Sanice u partizanima. Prve riječi su joj bile: »Kako je divno bez zara, preporodila sam se od kad sam ga skinula. Naučila sam čitati i pisati. Kako sam sretna što sam otišla u partizane«.

Za deset mjeseci dok sam bila u gradu otišlo je u partizane sigurno nekoliko stotina ljudi, većinom omladine. Pošto se nije moglo ići bez propusnice u partizane ja sam svakodnevno imala prilike da čujem negodovanja omladinaca i omladinki koji nisu mogli poći, jer su bili fizički slabiji, premladi i itd. Izlazak u partizane je trebalo zaslužiti i zato su omladinci predano radili da bi mogli ostvariti svoje želje i otići u partizane. Kad smo grupi omladinki kao uslov za odlazak u partizane postavili završenje bolničkog kursa i sticanje osnovnih znanja iz prve pomoći u ratu, one su čimh organizovale takav kurs, bacile se na učenje i u rekordnom vremenu ga završile da bi mogle otići u partizane.

Dok pišem o formama naše djelatnosti u okupiranom gradu stalno mi u sjećanju naviru mnogi predani aktivisti, radnici i borci protiv okupatora i ustaša bez kojih pobjedonosan završetak naše četverogodišnje bitke nije mogao doći. Evo ih samo nekoliko: dvije sestre, Mara i Bosa Kapor, od kojih je prva odlazila kao kurir u Sarajevo i uspješno izvršavala svoje zadatke, Mišo Stupar i njegova sestra Desa, Zumra Čelvan, Zdrava Korda, Muharem Alijagić, radnik koji je prvi ušao u oslobođeni Drvar da uspostavi vezu sa drugovima iz Drvara, zatim Tenka, Muhareмова žena i naročito njena maloljetna sestra Slađa, pa Adem iz Gornjeg Šehera i domobranski satnik Majer - Slovenac. On je odlazio na oslobođenu teritoriju sa planovima neprijatelja o napadu na naše oružane jedinice. Nosio je u partizane bombe i municiju i pomagao napad partizana na domobransku satniju u Vrbanj, dajući potrebne informacije. Kada bi samo redali njihova imena bez i jedne riječi o njima, morali bi mnogo pisati.

Medu đacima su djelovale simpatizerske grupe u kojima su djelovali SKOJ-evci. Njihov zadatak je bio da obavještauju đake o situaciji kod nas i u svijetu, da kod đaka stvaraju neraspoloženje prema ustaškoj školi. Đake smo angažovali za pisanje parola noću po zidovima, na rasturanju vijesti itd. Imali smo srazmjerno dobar dio vrlo aktivnih đaka u gimnaziji, srednjoj tehničar i nekoliko najboljih među njima slušali su radio vijesti, prepisivali i umnožavali na šapirografu i rasturali po čitavom gradu. Među najistaknutije srednjoškolce 1941 godine spadali su Selman, Mesud Ibrahimpašić, Vojo Janković, Zora i Gordana, Kovačević, Maglajlić i mnogi drugi.

Najaktivniji su bili radnički omladinci. Oni su prenosili materijal. Neki su odlazili s tim materijalom do voda za vezu, to jest do prvih partizanskih jedinica u okolini grada. Ti omladinci su bili veza u određenim dijelovima grada gdje su se drugovi prebacivali u partizane. U tom radu naročito su se isticali omladinci iz Gornjeg Šehera.

U samom gradu hapšenja nisu nikada prestajala. Bilo je onih koji nisu mogli izdržati batine i mučenja, pa su priznavali nešto iz rada, ali to su bili pojedinci, izuzeci. Naši drugovi su se u zatvoru uglavnom hrabro držali. Karakteristično je da ustaše hapšenja nisu nikad postizali ono što su željeli, zamiranje ilegalnog rada, nego naprotiv rezultat je bio takav ili još bolje organizovan rad u gradu.

Iz zatvora je u dva maha organizovan uspješan bijeg. Jednom je pobjeglo nekoliko drugova iz bolnice, među njima Milan Radman, Odić i neki drugi. Drugi put su iz ustaškog redarstva pobjegle Vahida Maglajlić i Danica Marčić.

Za vrijeme moga desetmjesecnog rada u Banjoj Luci, dva puta sam po zadatku odlazila na oslobođenu teritoriju i ponovo se vraćala u grad. Drugovi i drugarice koji su znali da sam bila na oslobođenoj teritoriji, po mom povratku u grad radoznalo su slušali moje utiske o životu i borbi drugova na domak grada. Pitanjima ne bi nikad bilo kraja i samo svijest o tome da smo u okupiranom gradu, prisiljavala je te drugove i drugarice da se razidu da bi neki drugi susret sa mnom iskoristili za još koje pitanje.

Poslije Skenderske partiske konferencije prošle su sedmice i mjeseci u svakodnevnom radu i djelovanju. U maju mjesecu se pokazalo da više ni pod zarom ne mogu ostati u Banjoj Luci. Drugovi su jednog dana preko veze kojom su otišle stotine ljudi, paketa i pisama javili da i ja treba da napustim grad i predem u partizane. Bila sam sretna iako mi je bilo žao grada i ljudi u njemu koji će još morati podnositi ustaški teror. Dan prije mog prebacivanja na oslobođenu teritoriju, prebacili su se naši prvi avioni sa prvim našim avijatčarima Franjom Kluzom i Rudijem Čajavecem.

U ranu zoru sa Malte iz Bojića Hana sjela sam u auto sa drugom iz Ureda za kolonizaciju koji me trebao prebaciti i sa nekim ustaškim službenikom iz Ureda za kolonizaciju koji je imao da izvidi slučaj koji se desio dan prije kad su se Rudi Čajavec, direktor Ureda za kolonizaciju i Franjo Kluz avionima prebacili u partizane. Toga dana kamion Ureda za kolonizaciju prebacio je šest drugova koji su radili u Uredu i mnogo sanitetskog i pisacjeg materijala u Lijevca Polje, a onda preko Vrbasa u partizane. Pošto sam putovala pod izgovorom da sam iz Lijevca Polja, moj ustaški saputnik i taj naš drug iz Ureda za kolonizaciju pričali su o prelasku aviona. Ustaša se ljutio na prevaru Čajaveca koji se tako uspješno zakamufirao, a nije ni slutio da sam vozi takvog čovjeka koji treba da se prebaci u partizane.

ДЕСЕТ ГОДИНА ОД ОСЛОБОЂЕЊА БОСАНСКЕ ГРАДИШКЕ

24 aprila 1955 godine napravlja se deset godina od konačnog oslobođenja Bosanske Gradiške. Tog dana 1945 godine jedinice XI bosanske i XX srbijanske brigade borile su se sa posljednjim ostacima neprijateljskih jedinica ustana i domobrana. 24 aprila Bosanska Gradiška je svečano дочекала svoje oslobođenje i od tada počinje novo povijesno razdoblje. Već deseti put proslavljamo taj dan i sve što idemo dalje — da oslobodjena postaje značajan datum za sve one koji su oslobođenje svoga grada i okoline čekali sa velikim nestrpljenjem. Bosanska Gradiška spada među ona mjesta koja su najviše bila zarobljena od strane okupatora, a novo stanovništvo u gradu i okolnim selima bilo je svakodnevno uznemiravano i proganjano zbog slave Kozare koja je predstavljala žarište Narodno-oslobodilačke borbe i koju su neprijateljske grupe nastojale pod svaku cijenu ugušiti. Od 24 aprila 1945 godine prestaju patnje i muke naroda od jednog najsvirepijeg režima. Više se nije čulo pucaња и jauci у Старој Градишци — устанком логору којег од Босанске Градишке дијели само ријека Сава, а у коме су свакодневно мучене и убијане масе невињих људи, жена и дјеце.

Одмах по ослобођењу Градишке у граду и на селу почеле су активно да раде друштвене организације. Оне су са првим органима власти вршиле масовну мобилизацију маса на обнову земље и рјешавању горућих проблема среза као што су: снабдијевање, успостављање саобраћајних веза, отварање школа, подизање погорјелих и порушених кућа, као и ублажавање других посљедица рата. Десет година од ослобођења је релативно крајак али по изградњи и резултатима постигнутим у свим областима нашег друштвеног живота врло значајан период. Нема више рушевина и згаришта поплаћених кућа. Ове године довршава се велики мост преко ријеке Саве који је порушен непосредно прије уласка окупатора у град, а за чију ће се из-

градњу утрошити око 320 милиона динара. Оправљени су путеви који су за све вријеме рата били запуштени и отежавали саобраћај. У Босанској Градишци подиже се модерна пијаца а већ раније подигнута је модерна сушара за кукуруз, нови парк, обновљена је модернизована болница, а знатно је повећан стањени фонд подизањем нових станбених зграда како од стране заједнице, тако и од приватних власника. Обновљена је пијана у Подграцима која је изгорјела у току рата. Она је данас израстала у значајно предузеће у коме ради око 500 радника. Саграђена је и нова пута у дужини од 14 км, која повезује предузеће у Подграцима са новим шумским радилиштем у Турјаку.

У области пољопривреде спроведене су значајне мјере. Законом о аграрној реформи и земљишном фонду, као и по другим основама одузето је и дошло у општернародној имовини 89.000 дунама земље. Од овог земљишта додјелено је аграрним интересентима и колонистима 40.000 дунама, а остатак земљишта обрађују пољопривредне организације створене од 1945 године па на овамо. Развијајући нове друштвене односе на селу, створена је пуна стваралачка иницијатива и кроз њу значајно појачан интерес индивидуалних сељака за унапређење својих газдинстава. Нарочито је ове године дошла до изражаја брига друштвене заједнице за унапређење пољопривреде. На срезу се подиже велики млин на ваљке, гради се велики мелiorациони систем у Доланском подручју, нова млекара сушница и клаоница. За изградњу ових објеката утрошиће се око 390 милиона динара у виду дугорочних инвестиционих зајмова. Око 20 милиона динара користе индивидуални произвођачи за унапређење својих газдинстава. 19 земљорадничких задруга са својим погонима и откупном мрежом као и другим мјерама, заузимају значајно мјесто у преображају села.

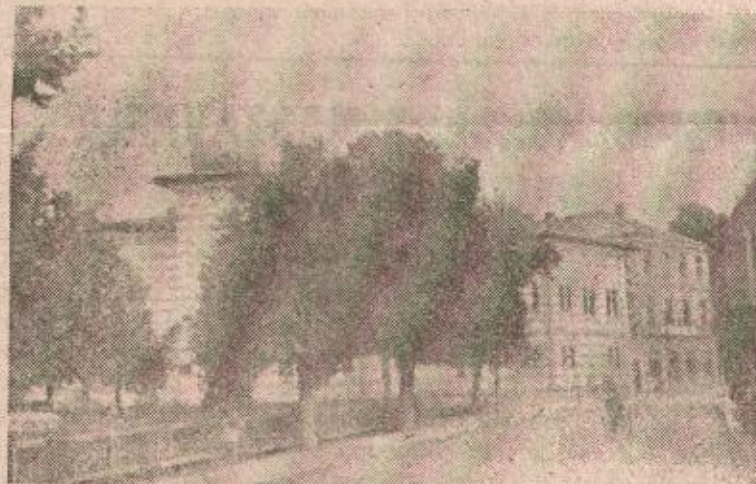
У области просвјете такође су постигнута значајна успјеси. Док је прије рата у срезу било 25

основних школа са 35 учитеља и 3237 ђака, ове године имамо 43 школе са 91 учитељем и 4253 ђака, то је дакле много више него прије рата не убрјајући гимназију и двије осмогодишње школе. У овом периоду значајан је напредак и на пољу просвјетљивања. 4.800 становника од 15-40 година научило је читати и писати а око 3000 прошло је кроз разне друге просвјетне тежачеве. Колико се посвећује бриге просвјетљивању народа најбоље се види из овогодишњег буџета Народног одбора среза. За просвјету је предвиђено 42 милиона динара или 26% од целокупног буџета за 1955 годину.

Четворогодишњи рат наметнуо је и велике социјалне проблеме којим је рјешавању требало одмах приступити и не дозволити просјачење и биједу каква је владала у старој Југославији. Само у 1954 години исплаћено је 62 милиона динара за ишвалидине, на име помоћи жртвама фашистичког терора, за школовање ратне сирочади и прерасле дјеце, за разне болничке трошкове и друга социјална давања.

Сјећање на 24 април и пређени пут од ослобођења до данас учарићује нашу вјеру у даљњи успјех у изградњи наше земље у свим областима нашег друштвеног живота.

Милорад Радаковић

Зграда Народног одбора среза у Босанској Градишци

ПРЕД 10-ГОДИШЊИЦУ ОСЛОБОЂЕЊА БОСАНСКЕ ДУБИЦЕ

Bosanska Dubica proslaviće 27 aprila 10-godišnjicu svog oslobođenja. Ova proslava koja će početi nekoliko dana ranije da bi se produžila do 2 maja predstavljаće ujedno i manifestaciju stvaralačkih napora radnih ljudi u izgradnji boljeg i sretnijeg života. Ona će biti i smotra postignutih rezultata na svim poljima aktivnosti.

Narod Knežopolja i Kozare koji je svojim junaštvom i uz velike ljudske i materijalne žrtve napisao najslavnije stranice istorije naše Revolucije, zauzimajući u njoj jedno od časnih mjesta, predstavlja primjer neuništive snage i vitalnosti naših naroda. To je kraj koji ji u toku Narodno-oslobodilačkog rata dao više od polovine svog stanovništva da bi izvojevao slobodu svoje zemlje. Cinjenica da je od ranije ukupno 34.000 stanovnika bosansko-dubičkog sreza, 17.500 izgubilo svoje živote u toku Narodno-oslobodilačkog rata, najrječitije o tome govori. O tome govore i humke na partizanskim grobljima u kojima počivaju posmrtni ostaci 408 palih boraca i žrtava fašističkog terora, sedam zajedničkih grobnica sa posmrtnim ostacima 2882 boraca i žrtve fašističkog terora.

Ovaj srez dao je dosada 14 narodnih heroja od kojih 6 živih koji su svjethyl primjeri bratstva i jedinstva kao i požrtvovanja za svoj narod.

Da bi dočekali dan oslobođenja svoga grada za kojeg su vezani mnogim uspomenama gradjani Dubice i okoline vrše pripreme za

tu svečanost. Naše majke i očevi sjetit će se svoje pale djece, a zajedno sa njihovim imenima oživjeće uspomene na borbe iz srbijanskih jedinica koje su i oslobodile Bosansku Dubicu. Veliki broj boraca iz tih brigada položili su svoje živote za oslobodjenje. Prošle godine prilikom prenosa posmrtnih ostataka u parti-

zanska groblja narod Dubice i okoline položio je i te borce čija se imena nisu mogla saznati.

Prije rata u Dubičkom srezu bilo je svega 20 škola računajući tu i gradansku i školu učenika u privredi i žensku zanatsku u samom gradu. Svega četiri školska objekta poslije oslobođenja mogla su se upotrijebiti u prosvjetne svrhe. Danas u srezu radi 25 osnovnih škola, pet viših osnovnih, jedna osmogođišnja škola, jedna niža gimnazija i jedna škola učenika u privredi tj. ukupno 33 škole koje pohađa 3028 djece. Kroz 42 doma kulture na selu odvija se život naše omladine preko raznih sekcija. U izgradnji su još 3 doma kulture na selu. Sa uspjehom radi 24 tamburaška seoska zborna koji okupljaju omladinu.

Bora Batoz

SJEĆANJA

Sada kada proslavljamo deset godina slobode, ne možemo a da se duboko u svojim osjećanjima ne sjetimo ljudi, koji su dali ono najviše što može da da čovjek — život. A mnogo je takvih dala herojska Banja Luka: šest stotina poginulih partizana, preko 330 poginulih u logorima. To je grad heroja. Grad, koji je dao 6.000 boraca — dvadeset narodnih heroja.

Drhtave usne, suze u očima i... I jednog dana došao je kod njega bolni uzdisaj. — Ah, da, bio je to moj jedini — isprekidanim i tihim glasom sin. Moj Braco. A uvijek je toli-pričala nam je dalje majka Janja. Iko govorio o slobodi... Mnogo — Kako ćeš ti moj Braco gore? bih vam mogla o njemu pričati, Gdje ćeš spavati i šta ćeš jesti? pa ipak, ipak, ne znam šta da vam kažem. — Ne boj se mama! Brine se narod za nas. Oni nas hrane, a Tako je počeo naš razgovor sa spavaćemo pod šatorima... — u-majkom narodnog heroja Aleksan-vijek bi mi tako govorio. dra Potkonjaka. Bolan je to bio — Nisam mogla bez njega. Nas susret. Molili smo je da nam da- nekolikoj majki — sjećam se bila lje priča i ako smo zajedno sa je i majka Mirka Kovačevića sa njom, osvježavajući sjećanja na nama — krenuli smo u septembru Bracu, osjećali bol. U grlu nas je mjesecu da vidimo gdje su nam nešto stezalo... usnice su jedva djeca. Mirko je već bio poginuo. izgovarale pitanja. Teško je bilje- Nisu nam to htjeli reći. Rekoše: žiti sjećanja na najmilije — po- otišao je na teren. Sastala sam se tek nastojte pomoći svom svije- navljao sam više puta u sebi. A sa Bracom i zvala ga kući. »Haj-itu.« I ja sam im to mnogo puta onda opet: To nam je dužnost, de ti Braco u grad, niko tebi neće kazala. Oni bi se uvijek smjajali... Na primjeru herojske borbe Braca ništa — rekla sam mu. A on, on i sada se sjećam kako bi nam u i drugih treba učiti pokoljenja. I mi je po stoti puta odgovorio istom šali rekli da mi stari ne shvatamo Braco bi to radio da je... riječju: »Ne! Imao je pravo, jer da je došlo vrijeme za borbu... — Kada je došao iz Beograda tih dana počeli su da ga traže. Pa i onda kada je otišao u šumu donio je sa sobom dosta mate- Prekopavali su i stan. Mi smo uvi- rijala. Jedno vrijeme smo to krili jek govorili da je Braco još u Beo- po kući, a onda je to Braco pre- gradu i da uzalud traže njega i bacio na selo. A on se i dalje kod njegove knjige... Tako su prolazili kuće krio. Dolazili su mu mnogi zili dani u strahu i iščekivanju drugovi. Održavali su sastanke... vijesti od njega.

Opet je nastao tajac. Opet su potekle suze popraćene uzdasima. Starica, kojoj je pričanje o poginulom sinu bilo teško, kršila je rukom, sklappala oči i opet otvarala, dići... mi ćemo pobijediti... kao da je u bolnom grču tražila još neka sjećanja o njemu.

— Ja i moj muž uvijek smo bili protiv onog što je on radio. Kada bi još prije rata došli Braci drugovi da uče onda bi im moj muž

govorio: »Ostavite se vi djeco to-dine. Iznenada je došao kući. Ni-šta nije rekao zašto. Bio je tri dana. Kod njega su se sastajali drugovi, valjda su držali sastanke. I onda... i onda bilo je ono. — Šta, kako? — Bilo je to oko podne trećeg dana njegovog boravka kod kuće. Kod Braca je bila drugarica Sida Jelčić. Neko je zalupao na vrata. Otvorili smo. Bio je zloglasni agent i izdajnik Paternoster. Sida je vidjela da je on. Potrčala je i koji ostanu, uživaoce slasti slobode. viknula: »Bježi Braco...« Nastala

— E, kako je uvijek sa zanosom govorio o novom dobu, njegovu dobu... Koliko sam puta slušala njegove riječi: »Mi ćemo pobijediti... mi ćemo pobijediti...« da ni majka Janja a ni mi nismo pro-govorili ni riječi. I ako je bilo proljeće snijeg je lepršao po zrak-u. Čudno vrijeme... jадna majka... da je Braco živ... kakve li mučke izdaje — miješale su se mi-sli. Majka je mirno sjedila u na-slonjači. Ruke su joj drhtale i ako ih je čvrsto stegla u krilu. Kako prekinuti ovu grobnu tišinu? Kako ponovno početi priču o njemu a njega više nema. Pred nama je sada njegova majka. Ovo je mu-čenje za nju, ali ipak treba da, sada mladi, ljudi čuju za njenog i našeg Bracu — heroja.

— Kako je on poginuo? Poslije stanke i krajnjeg napo-ра за концентраciju misli, polu-otvorenih očiju, kao da ponovno gleda taj događaj, starica je na-stavila da priča svoja sjećanja. — Bilo je to 6 oktobra 1941 go-dine. Iznenada je došao kući. Ni-šta nije rekao zašto. Bio je tri dana. Kod njega su se sastajali drugovi, valjda su držali sastanke. I onda... i onda bilo je ono. — Šta, kako? — Bilo je to oko podne trećeg dana njegovog boravka kod kuće. Kod Braca je bila drugarica Sida Jelčić. Neko je zalupao na vrata. Otvorili smo. Bio je zloglasni agent i izdajnik Paternoster. Sida je vidjela da je on. Potrčala je i viknula: »Bježi Braco...« Nastala

je trka po kući. Braco je skočio kroz prozor u bašću. Paternoster je pucao za njim i smrtno ga ranio. Sida je uspjela pobjeći. — Da, — kao da se je prisjetila šta je dalje bilo nastavila je. Paternoster se mirno vratio i po agentskom običaju počeo mene da šikanira. »Hraniš komuniste« — siktap je. Čutala sam, ili, pak, govorila da ni ne znam šta znači komunist. Sve je bilo uzalud. Moj Braco je na putu za bolnicu već umro. Mene su zatvorili... — Brzo poslije ovog događaja poznati zlikovac Paternoster izveden je na slobodnu teritoriju i strijeljan. Drugovi mu nisu dali dugo da izdaje banjalučke sinove i kećeri. D. PERIĆ

Значајни резултати у школству Босанскоградишког среза

Прије десет година ослобођена је Босанска Градишка. Више од двије трећине села на терену среза Босанске Градишке било је под сталном контролом партизана и јединица Југословенске армије. Подручје Ливеча Поља ради упоришта у Новој Тополи и на читавој линији од Градишке до Бање Луке било је изложено сталним упадима непријатеља и није било могуће организовати школску мрежу, док је у поткозарским селима, већ почетком 1942 године било створено неколико течајева за описмењавање, што се нарочито развијало у 1943 и 1944 години. Народно-ослободилачки одбори у Подградцима, Турјаку, Грбавцима и Јабланици отварају прве основне школе у којима дјеца стижу основно образовање. Није било школских зграда, нити је било довољно учила, али је успјех, постигавајући захваљујући примјерном залагању учитеља и њихових ђака.

Прије рата на подручју среза било је 23 основне школе са 47 учioniца и 51 учитељ. Школе је похађало 3.233 ученика. У граду је радила гимназија са 220 ученика, женска домаћинска са 55 ученика и тако звана шегртска школа са 35 ученика.

Ослобођењем територије среза остало је свега 12 школских зграда. Многе школе биле су до темеља уништене, а у селима Поткозарја и Ливеча према Козари није остала ни једна исправна зграда. Четворогодишњи период рата учинио је да је велик број омладине у селима остао без основног образовања. Такво стање захтијевало је стварање шире мреже школства и течајева основног образовања. Хиљаде младих и девојака на течајевима у школама, које су у највише случајеве биле смештене у сеоским кућама, учило је и неуморно радило на стицању основног знања. Народни одбори, друштвене организације а у првом реду омладине, руковођена младим комунистима, чинила је све да се што прије залијече ране пуштошења и на пољу просвјете и њених институција. Пред заједницом су прије свега стајали задаци подизања стотине кућа у селима Поткозарја гдје је окупатор својим упадима жарно и палио.

Средства за просвјету су била ограничена, а могућности народа биле су исцрпљене ратним пуштошењем. Од тада је прошло пуних 10 година и на мјестима гдје су биле рушевине подигнуте су нове школе. Нарочито је много постигнуто задњих неколико година, а прошлогодишњи напори радних људи у подизању нових школа у селима: Вакуф, Миљевићи, Дубраве Ламинци, Јелићи, Врбашка, Романовци, Совак претстављају посебно значајан допринос у развијању школске мреже. У поткозарским селима Грбавци, Турјак, Горњи Подградци, Доњи Подградци, Требовањани, Врбашка, Кијевци, Јабланица, Јурковица изграђене су нове школе умјесто поплаћених. У селима Соваку, Јазовцу, Јелићима по први пута су изграђене нове школе.

Довољно је истаћи слиједене податке који сами по себи говоре какав је успјех постигнут. На подручју среза ради 41 основна школа са 84 учитеља, које похађа 4.253 дјецe. Поред ниже гимназије раде двије осмогодишње школе у Новој Тополи и Горњим Подградцима. Ове школе похађа 788 ученика и у њима раде 22 професора и наставника. Школу ученика у привреди по-

хађа 110 ученика, а у стручној домаћинској школи 90 ученица. Школски простор још увијек није довољан. У овој години налазе се у изградњи школе у Милошевом Врду, Средњој Јурковици, Новом Селу, Петровом Селу и тиме ће се школска мрежа знатно проширити, а школа као посебно значајна просвјетна институција допринијеће бржем напретку ових села.

Гледати само резултате кроз школску мрежу на пољу просвјете и културе било би недовољно ако се не би имало у виду да су у протеклим годинама постигнути велики резултати и у другим видовима народног просвјетивања: течајеви, двогодишње школе, курсеви, активност културно-просвјетних група и друштва, подизање 3 биоскопа, 6 домов културе и 15 библиотека. Све је то утицало на подизање културног и просвјетног нивоа радних људи овог среза.

Протеклих 10 година дало је значајне резултате и 24 април као дан ослобођења гледан у том свјетлу претставља посебно значајан датум у даљем развоју овог краја, у даљем ширењу школске мреже.

Д. В.

USPIO KONCERT NASTAVNIKA MUZIČKE ŠKOLE

13 APRILA OVE GODINE

Nastavnici Muzičke škole, drugarice Julija Pejnović i Marija Fal sa direktorom Dragom Šajnovićem, uz dragocjenu saradnju drugarice Drage Bogoslovski, profesora Druge mješovite gimnazije, priredili su 13. ov. mj. svoj godišnji koncert.

Program je bio lagan i u cijelosti lijepo je izveden.

Drugarica Julija Pejnović je i ovoga puta pokazala našoj publici svoj talenat za interpretaciju, lijep glasovni materijal i prvorazrednu tehničku dotjeranost.

Drug Drago Šajnović je vrlo skladno i tehnički lijepo izveo

svoj program. Ton violine, veliki, hladan i dosta prazan prostor koncertne dvorane nisu omogućili da u potpunosti osjetimo toplinu nama već poznatog Šajnovićevog tona.

Drugarica Marija Fal i Draga Bogoslovski doprinijele su velikom udio uspjehu ovoga koncerta. Šta je što nemamo mogućnosti da češće čujemo fino nijansirano muziciranje drugarice Bogoslovski.

Publika je aplauzom i cvijećem zahvalila našim umjetnicima, čime je i obilježila uspjeh ove večeri.

В.

Iz ateljea umjetnika Bože Nikolića

U slikarskom ateljeu Doma kulture jednog od, vjerovatno, najmirnijih, a ipak najposrećenijih kutaka našeg grada, biće uskoro

svog umjetničkog stvaranja, ostao slikar Krajine.

Već odmah poslije završetka studija na slikarskoj Akademiji u Beogradu, Božo Nikolić se vratio u Banju Luku, i izuzimajući jedine kratak prekid u vrijeme okupacije, svih trideset godina svog aktivnog slikarskog rada proveo je u Krajini. Putovao je po njoj i slikao ju je inspirisan neiscrpna bogatstvom njenih motiva. To isto radi i sada. Skoro svi umjetnički

pripređena i jedna skromna, ali lijepa svečanost. Slikar Božo Nikolić, koji u tom ateljeu radi već duže vremena, proslaviće u intimnom krugu svojih prijatelja, 30-godišnjicu umjetničkog rada.

Krajina je u svojoj, može se reći, tek započetoj istoriji likovne umjetnosti, dala već preko tride-

seli izloženi u njegovom ateljeu, za koji bi se slobodno moglo reći da, u neku ruku, pretstavlja

set darovitih slikara i vajara među kojima i nekoliko veoma poznatih, istaknutih umjetnika na tom polju. Ali je samo jedan od njih, kroz cijeli dosadašnji period

stalnu izložbu slikarstva Bosanske Krajine, posvećeni su isključivo krajiškoj tematici — njenim pejzažima, ljudima i životu.

V. ROKIĆ

S brigadom preko Oštrelja

I KO NIJE ZNAO PUT ZA DRVAR POKAZIVALI SU GA OVI MRTVI LJUDI...

Cesta je na nekoliko mjesta prekopana rukama drničke omladine. Iskopane su velike provallije, a tu i tamo su navaljama debela stabla da ne bi švapski tenkovi prodrli iz Petrovca za Drvar.

Snijeg se počeo topiti. Ukazala se zemlja sa proljetnom travom i prvim visibabama. Samo je još uvijek na Oštrelju hladno i smrznuto. Proljeće je sporo dolazilo u ove šume, a kod nas u podgrmečkim selima za nekoliko dana rascvjetaju šljivici, zazelene se livade i zabijele proplanci ovaca i malim janjcima.

Hladno je i smrznuto. Tužno je i pusto. Oštra bura brije po licu. Cijela naša XII krajiška brigada u koloni putuje preko Oštrelja cestom. Valja noćas napasti Drvar. Umorni smo i gladni. Već 20 dana ne vidjemo žive duše u petrovačkim sелима. Niko ne dočeka Nijemce. Sve se sklonilo u snježnu Srneticu.

S lijeve strane ceste ispod samog Oštreljskog vrha, pored visokih jela, sjedila je u snijegu grupa seljaka naslonjena na stabla. Imali su kape na glavi i seoske torbice na leđima, opanke i crne suknene kapute. Šćućurili su se kao da griju promrzle noge i ozeble ruke. Posmatrajući ih sa ceste čovjek bi pomislio da su to drvosječe koji su za trenutak ostavili svoje sjekire i testere i sjeli pored vatre da zapale lulu ili ručaju. Ili su ostavili posao da se malo odmire i popričaju. Bezbroy pitanja mi se rojilo u mislima. Možda su to šipadovi radnici iz petrovačkog polja?

Šta rađe kasno u ovu ratnu večer?

Zar se ne boje vukova?

Zar već nije vrijeme da pođu u selo?

Izdvojio sam se iz kolone i prišao im malo bliže. Primjetio sam na potiljku velike rane i usirenu

krv koja se niz leđa spustila do snježne kore. Na cesti više nema stabala. Bile su zatrpane i provalije. Došao sam do zaključka da su njemački tenkovi ipak prošli ovuda za Drvar, ali su morali stajati nekoliko sati dok su ovi seljaci pod mitraljezima i njihovim šmajserima uklanjali ovo drveće. Za to čekanje su se Nijemci i osvetili ovoj grupi ljudi. Kako se zovu, iz koga su sela, imaju li djece, otkada su ovdje — ništa ne znam. Vratio sam se u kolonu i produžio dalje, a oni su ostali u snijegu. Niko ih nije imao da sahrani. I nisam imao vremena da više mislim na njih. Nizale su se nove slike i prizori.

Upravo smo se od Oštrelja počeli spuštati vjugavom cestom, kad najednom ugledasmo tužan prizor. Na jednom brežuljku, pored malog bora na smrznutoj zemlji, ležala je plavokosa djevojčica. Bila je umotana u seosku lanenu

plahu i ostavljala utisak kao da je zaspala kod ovaca u ovo rano proljeće u divljoj oštreljskoj visoravni ispod samih oštreljskih jelovih šuma. Desnu ruku je savila pod glavu, a lijevom grčevito držala rogalj plahte. Ručice su joj bile bijele, nježne i tanane. Jedna oko otvoreno — azurno plavo kao nebo nad Drvarom. Pletenica sa crvenom pantiljkom savila se preko ruke, a druga se pružila niz leđa. Mogla je imati oko 12 godina, tek je počela da živi. Pa ipak, evo, smetala je i ona Nijemcima. Tijelo joj je bilo izrešetano mecima. Izgleda da ju je pogodio mitraljeski rafal iz aviona.

Ko će znati odakle je? Bas ovom cestom prošle su u neprekidnoj koloni u četvrti ofanzivi djevojke, žene i djeca sa Korduna i Banje, iz Podgrmeča i Bihaća. Jadna mala plava, neznana djevojčica iz neznana kraja, neće se povratiti više u svoje selo da se zajedno sa čobančima igra u ove proljetne dane kod ovaca. Neće se uveče povratiti svojoj majci preplanula od proljetnog vjetra i sunca. Ostala je sama i

dalje pored malog bora ispod oštreljskih šuma u smiraju aprilske noći na hladnoj i smrznutoj zemlji pored proljetnih visibaba. Nema ni ovaca, ni njenih čobančica. Nema majke da je sahrani.

Blizu Bosnića zaseoka, pored jedne doline u šumarku naišao sam na utrnuo ognjište pod vedrim nebom. Ugasila se vatra. Smrzla se voda u porciji. Ali, pored ugašenog ognjišta i smrznute vatre ugasio se još jedan život nekog čovjeka. Bio je postariji. Vjerovatno je pobjegao ispred Nijemaca u zbjez, odakle su ih rastjerali avioni. Razbježali su se na sve strane kroz nepoznate krajeve. Možda je tu zalutao u noći i dalje nije smio u snježnoj šumi od vukova. Naložio je vatru od hrastovih grana. U porciji je stavio snijeg. Valjda je htio da ga stopi i tako ugasi žed. Ozebao, on je leđa okrenuo vatri i zaspao. Zaspao je da se više nikad nije probudio.

I ko nije znao put za Drvar pokazivali su ga ovi mrtvi ljudi...

Sveto CULIBRK

Posljednje putovanje generala DEVICA kroz Banju Luku

Ne znam kako je završio život general Devic, komandant 69 njemačke divizije i zapovjednik odbrane Banje Luke. Ali znam, sigurno znam, da bi mu — bar što se njegovog fašističkog ponosa tiče — bilo mnogo draže da ga je prvi pucanj našeg topa na grad septembarskih dana 1944 godine raznio u komadu, nego ono što je doživio samo dvaestak sati poslije toga pucnja.

Istina, ponos zarobljenika nije nikada to — ponos. Uvijek je to spuštena glava i hod u neizvjesno. Naročito kada se to ticalo zarobljenika kakve je imala naša vojska.

Ali, slučaj Devica je ipak drukčiji. Ne zato što je zarobljen bio švapski general. Niti zato što ga je nalet naših jedinica iznenadio i ostavio veoma brzo bez komande i bez vojske. Može se to desiti i drugim generalima. I dešavalo se dosta puta mnogim neprijateljskim komandantima i zapovjednicima u borbi sa nama.

Nije Devic zarobljen ni u postelji ni u bunkeru. Nije ni sam došao da se preda.

Devic je prosto naprosto izvučen iz živice tamo negdje u Budžaku. Iz pravog pravcatog našeg bosanskog trnjaka u kojem se kriju zečevi, zavlata ptičice u bijegu pred kopcem i gdje, ako je

Piše Dimitrije Bajalica

to blizu seoskim dvorištima, čurke kriju svojā gnijezda. Tu, baš tu u takvoj živici pokušao je da se sakrije general Devic. No, Devic nije bio ni zec ni ptičica. Pa ni seoska čurka koja traži skrovište za svoje leglo. Devic je bio general. I to ne obični general, nego Hitlerov general. A ovo naše trnje nije dotle bilo naučilo na takve stanovnike. Zato nije ni moglo da mu napravi prijateljski prijem.

Mnogo puta sam gledao naše ljude kako u proljetne dane ograđuju plotove i krešu živice. Svi su oni bili pocijepani, izgrebani i češće okrvavljeni. Takvi su svi oni koji se oko živica veru i koji sa trnjem imaju posla. Devic, general Fon Devic, kada je izvučen iz trnjaka u Budžaku bio je pocijepaniji nego ma koji kresac živice kojega sam do tada vidio. A takvih sam vidio mnogo. Niz njega su visjeli dronjevi. Goli laktovi, koljena i butine, bjelicali su se kroz dronjke. Iz gole, prijave i okrvavljene glave začuđeno su pitale oči ono što mu nije mogao odgovoriti partizan koji ga je izgonio iz trnja.

A partizan?

Ne znam odkud se baš taj i takav partizan — borac našao baš

tu kraj trnja i Devica u trnju. I odkud baš da ga on, taj i takav partizan, njega, generala, Hitlerovog generala da izgoni iz trnja.

To je onaj drugi udes Her Devica. Ono što nam nikad ne bi oprostilo ni njegov podoficir.

Bio je to partizan, onaj naš borac sa Manjače, sa prevrnutim kožunom čija ulijepljena vuna pada preko koljena i sa nekim čelupšom na glavi. Golobrad i musav. Prljava vuna na kožunu i oputnijaši neki na nogama. Baš kao da je jučer od trnja i ovaca krenuo u borbu. A puška njegova, ona dugačka, starofrancuska, »ostraguša«. Sasvim prikladna uz kožun. I uz ovakvog borca. Sve opet u skladu sa izgledom zarobljenika. Pa i mjestu zarobljenika. Ali, ne i sa činom njegovim. Još manje sa ponosom.

Ne znam šta je mislio tada u tome času, general Devic komandant 69 divizije, Hitlerov general. Vjerovatno ništa.

Ali, valjalo je preći od Budžaka do Lauša. I to ne pokraj trnjaka niti stazama, već glavnim drumom i kroz sred grada. A na tome putu nije moglo da se ne misli. Jer juče, samo dvaestak sati prije toga, Devic je tim dru-

mom išao kao gospodar. U automobilu i sa sasvim drugom pratnjom.

A sad?

To baš nije isto. Mozak je morao da radi. Tim prije što ga nije sprovodio »vojniki«. Niti onako kako to »dolikuje« zarobljenom generalu.

Sada je njegova pratnja bila puška sa dugom cijevi na ramenu našeg čobanina. Za njim je ona išla. To je bila njegova pratnja kroz cijeli grad — najdužom njegovom stazom.

Već tamo u Bojića Hanu, Devic se počeo okretati. Devic se počeo čuditi. Devic je čuđenje pretvarao u ljutnju. Htio je da ide uz ogradu. Alejom.

Planinac — borac naučio je da svoje stado goni sredinom puta. Baš sredinom je i Devica gonio. Sve do Lauša. A svijet je gledao. Zastajao, sakupljao se i stvarao novu pratnju. Pratinju mržnje, ogorčenja i osvete.

Gledale su ga zarobljene ustaše i domobrani. Pa i njegovi vojnici. Devic se počeo buniti.

Partizan je bez riječi dostojanstveno koračao za njim. Povremeno bi samo drugom rukom potegao za puškom. Tada bi se general Devic umirio i produžio. Stigavši u štab ljutito je progundao »kaput«, »kaput« i skljkokase.

»Dočerao sam ovoga. Našao sam ga u trnjaku«.

To je rekao i otišao.

Ne znam kako je završio život general Devic. Ali znam, sigurno znam, da nikad nije zaboravio svoj posljednji prolazak kroz Banju Luku.

Ne znam ni gdje je sada partizan — borac koji je u kožunu sa »ostragušom« protjerao onoga dana kroz grad generala Devica. Ali znam, sigurno znam, da mi niko nikad neće biti tako velik i snažan kao tada taj borac.

Održana je konferencija udruženja profesora i nastavnika u Prijedoru

U sali Željezničkog doma u Prijedoru, prije nekoliko dana održana je zajednička konferencija Udruženja profesora i nastavnika srezova Prijedor, Bosanski Novi, Bosanska Dubica, Sanski Most i Ključ. Pored predstavnika savjeta za prosvjetu i kulturu narodnih odbora, konferenciji su prisustvovali Milan Vrhovac predsjednik Narodnog odbora sreza i Salih Babić sekretar Narodnog odbora opštine. Cilj konferencije je bio, da profesori i nastavnici u zajedničkoj diskusiji izmjenju iskustva stečena u dosadašnjem radu i da ta izmjenjena iskustva pomogne daljnjem napretku u nastavi. Ujedno je time ostvarivano zблиžavanje i upoznavanje prosvjetnih radnika

sa jednog šireg područja, koje će u dogledno vrijeme predstavljati jednu cjelinu u administrativnom pogledu.

Pošto se polovinom maja održava u Opatiji kongres Udruženja profesora i nastavnika Jugoslavije, izabran je delegat koji će predstavljati svih pet Udruženja na kongresu. Većinom glasova izabran je drug Savo Pejović, direktor Osmogodišnje škole u Svodni.

Poslije podne je nastavljen rad po stručnim aktivima, gdje su razmatrani problemi pojedinih nastavni predmeta. Takav rad u stvari je najviše doprinio izmjeni iskustava i zблиžavanju.

Marko PAVKOVIĆ

Aprilski dan

April je radošću okupao osmjehe plāvog djetinjstva. Došao je starina mjesec sa ganutim zvucima raspjevane violine.

Muzičar je u zanosu polomio dirke neposlušnog klavira, jer je htio uhvatiti buđenje aprilskog jutra i melodije života.

Dječak je pozvao jata golubova i grlio ljude na ulici. U njegovoj sobi je tišina umirala, jer je zov mladosti nadjačao jecaje starice majke koja je spominjala sina i četrdesetprvu.

Dječakov poljubac je rastjerao spletove njenih bora i ona je rekla: »Pjevaj sine! Hoću da vidim osmjehe sreće!«

Njegovi drugovi ispunili su grad plavetnilom vedre mladosti

i stara violina izvijala je zajedno s njima nove pjesme života.

Hamid HUSEDŽINOVIĆ

Drago Mažar

DEVET MJESECI SA RODJOM

(NASTAVAK VII)

Baterija se probudi; šiknu sapunica; miš strugnu pod drva; prst ustanovi da je vrh olovke slomljen... Tražio sam pogledom potvrdu da je to sve potrebno, nužno, da nisu neke krivine. Još tog časa nisam slutio šta ću otkriti naprežući se da pročitam Rodino čelo... a onda, — polumrak nije uspio da sakrije njegove razrogačene oči, neobičan sjaj, smiješak od čelika — a onda, odjednom oživi sjećanje...

... Da, to je on, komandir... Ustaše izbacuju logoraše iz baraka, mene Strina stiže u naručju. Špalir smrti! Ne! Kroz kapiju uvode uvezane žicom, u prnjama, desetak povratnika sa onoga svijeta. Ni pakao neće da ih primi.

— Ovo su vaši partizani — deru se ustaše propuštajući svakog kroz pljusak kundaka.

Zmirio sam ma da mi Strina reče: »Gledaj! Pamti!« A onda me povik prisili da oči više ne sklappam.

Logoraši, drugovi i drugarice... partizani su neumjštivi... naša je pobjeda... sloboda... smrt fašizmu!

On, iznad kundaka, sa smiješkom, raskrivenih pesnica...

— Da, to je on, komandir, to je isti onaj smiješak koji je zapalio logor. Znači, stvar je ozbiljna.

— Gdje da potpišem?

— Ne treba, šalim se! — šaku poklopi svojom; bila je topla. — Znam o čemu razmišljaš. O logoru. Imao si upalu pluća...

Vrata, šarke zaviliše do zida; pomislio sam da je vjetar, čak i Joso. Ali svjetlo skoči i kao pas ščepa glavu bez šubare.

— Rodo, daj duhan!... Samo, je li ono istina?

— Nije! — gurnu mu torbu u ruke. — Nije!

— Zakuni se!... Djecom...

— Nisam oženjen...

— Imaćeš sina.

— Dobro, Važi.

Seljak otkoči u noć, kao sulud. Rog mjeseca nabode oblak, zapara nemilosrdno tmurnoću. I vjeterina polegla, šulja se kao gmizavac.

— Jatak! — trbušni govor.

— Skoči gore u sobu, brže, — Rodo šakom udara u dlan — natpa krupa u džep i za seljakom. Drži ga na oku dok se ne vrati u selo. Brže, šta će ti cipele, neće on daleko... Razumljivo, bez pucanja... Ostavi pušku, evo ti moj pištolj... Uzmi kačket...

— Šta je ovo: probni ispit? Rodo me ščepa za mišicu.

— Zadatak!

— Gdje si bio?

— Nigdje!

— Šta si radio?

— Ništa!

— Postavljam najozbiljnije. Kod nas je uzbuna. Gdje si bio ova tri dana?

— U gradu.

— Šta si radio?

— Svašta.

Kao puž razgovor sa praga ude u kuću.

— Znaj, družo Mičo, da smo zbog tebe pola sela saslusali...

— Valjda, seljaka...

— Da su svi naši na terenu; da smo sinoć održali vanredan sastanak; da ti ne gine komisija; da si nas doveo...

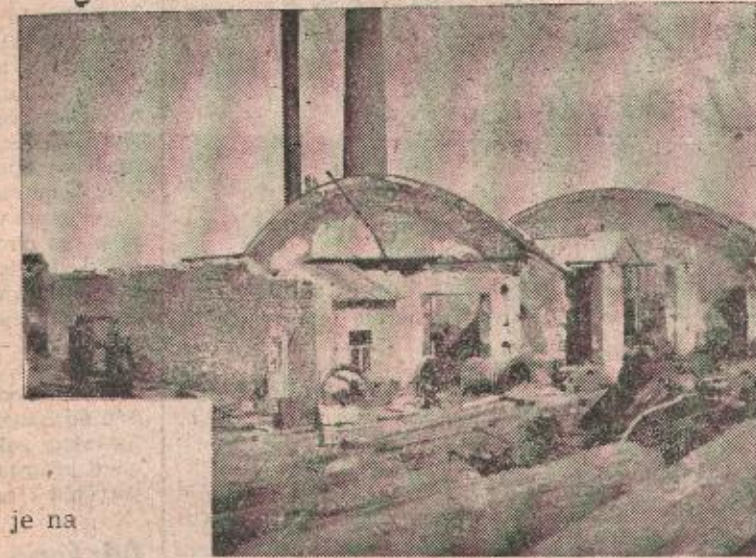
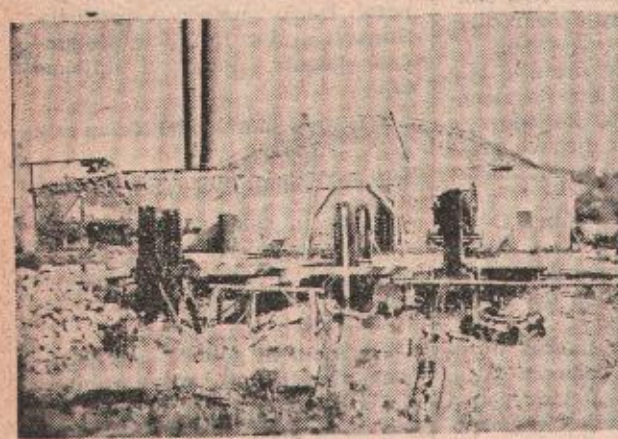
Tako Joso dočeka, zatim potanko kuckajući kao da šilji iglu na nakovnju. Sve bi htio da zna. Jezik me svrbi, ali nisam baba. Neću ti reći ni da su me do zore tornjaci vijali, ni da sam rukama tražio tragove, ni da sam uši napinjao kao antenu, ni kako sam Spasoja našao u šumi, — noćili jedan kraj drugoga ne znajući jedan za drugoga — ni ko je Spasoja, ni kako je sjurio u grad, tamo, gdje se niko ne bi nadao. Mnogo si postao ratoboran, družo. Da li te zanima kako sam bauljao kroz šikaru, lutaao, suzio, od jeda, od straha, — nisam uvrijeđen, ali kratke hlače ne mogu više nositi. Da, zadatak sam slao ondje gdje mu nije mjesto, htio sam pobjeći, a ipak sam izdržao sva iskušenja. Misli šta hoćeš, sad vidi šta je konspiracija!

1955

DESETOGODIŠNJI RAZVOJ IZMIJENIO JE IZGLLED BANJE LUKE

Preduzeće drvne industrije „VRBAS“

Ovo preduzeće postoji još od 1916 god. Tada je na Banjalučkom polju izgrađena mala pilana. Razvoj preduzeća najbolje se vidi po asortimanu proizvodnje. U 1946 godini preduzeće je proizvodilo samo rezanu građu a u svom daljnjem razvoju proizvodi sve vrste rezane građe kako četinjara, tako i lišičara, sve vrste namještaja, sanduka, drvenu kolektiju i dr. U budućem radu preduzeće će se uglavnom orijentisati na finalnu proizvodnju. U toku godine preduzeće otpočinje sa proizvodnjom parketa.

Detalj iz preduzeća „Pliva“

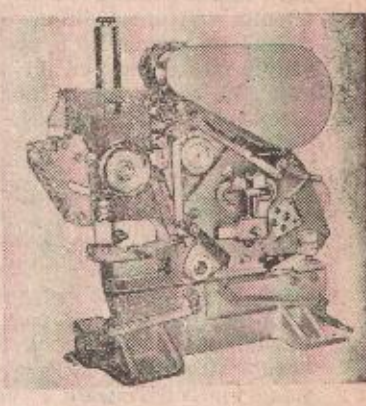
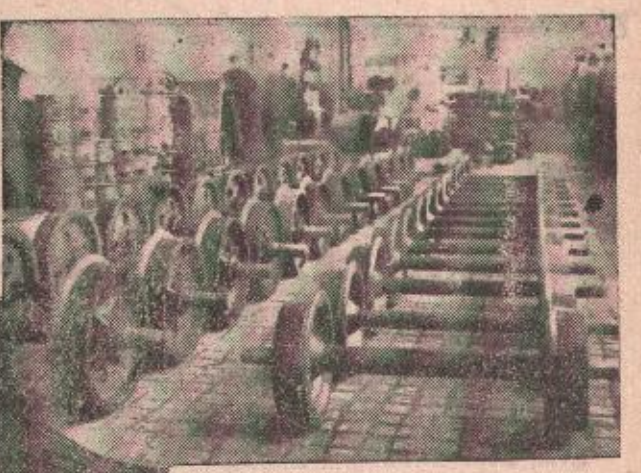
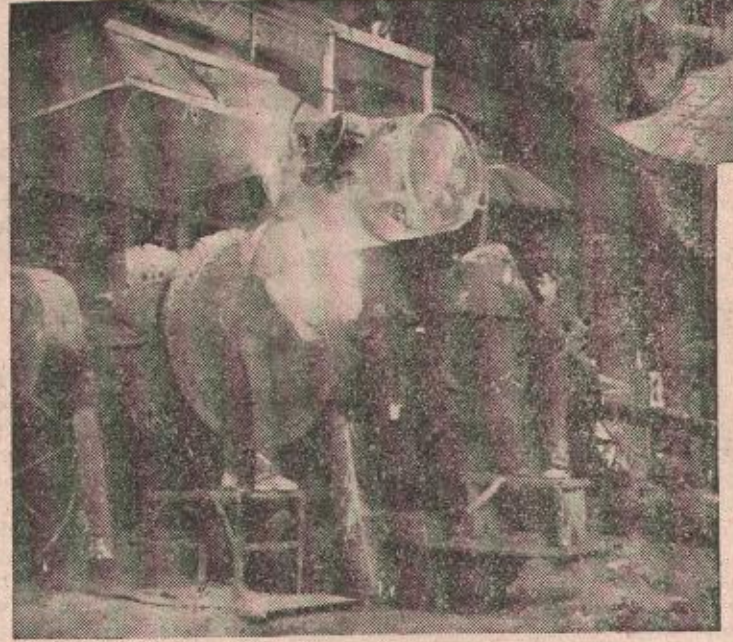
IZ TVORNICE OBUĆE 600 pari obuće dnevno

Prije rata u Banjoj Luci nije uopšte bilo industrije obuće. Postojale su uglavnom zanatske obućarske radionice. U toku rata montirana je ova tvornica ali sa kapacitetom od 100 pari cipela, dnevno da bi se danas proizvodnja popela na 600 pari obuće dnevno. U skoroj budućnosti predviđa se daljnje proširenje tvornice tako da će se proizvodnja popeti najprije na 800 pari a poslije i 1.200 pari obuće dnevno.

Iz Jelšingrada

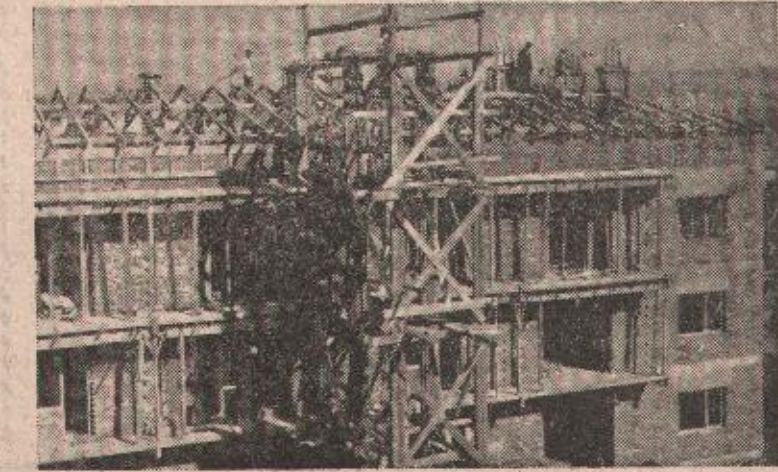
Prije II svjetskog rata ovo je bila mala livnica i mehanička radionica. U toku rata preduzeće je opustošeno. Poslije rata kolektiv je pregnuo svim snagama da obnovi uništeno i da obnovi postrojenja za rad. Danas ovo preduzeće izgrađuje sve savremenije i modernije strojeve i uređaje koji po konstrukciji, estetici i kvalitetu izrade ne zaostaju od inostranih preduzeća. »Jelšingrad« je za posljednjih nekoliko godina uspio da ovlada sa 41 novim proizvodom.

Gradjevinarstvo se razvija

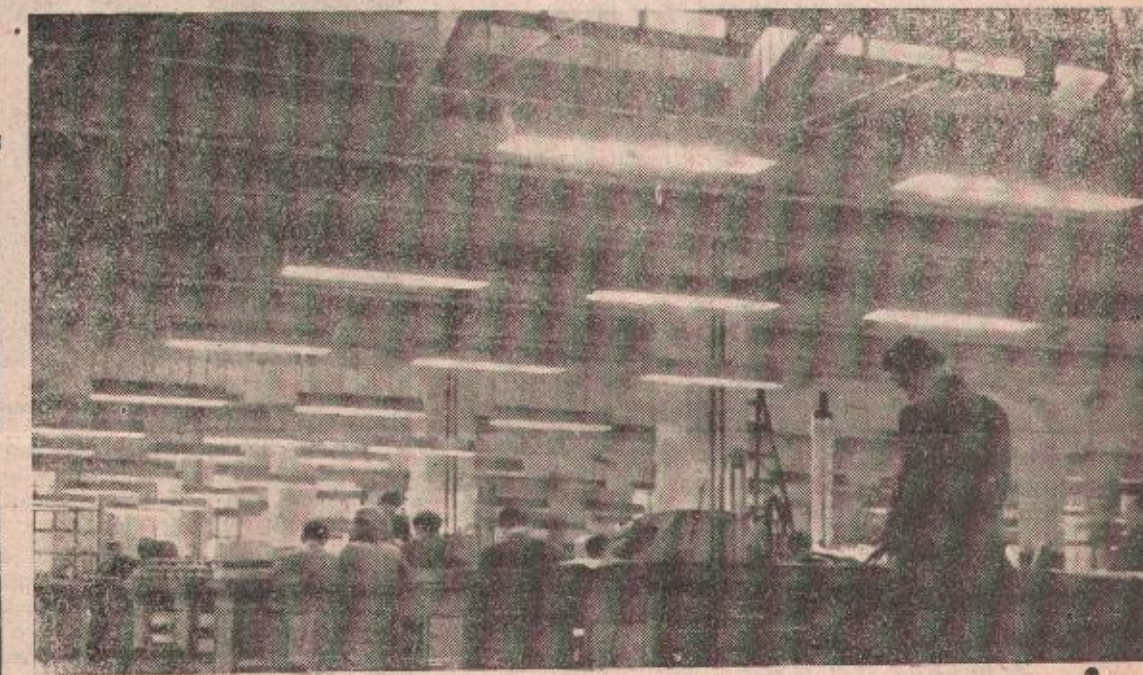

Danas u Banjoj Luci postoje 2 građevinska preduzeća »Krajina« i »Pavao Radan« i preduzeće Projekt. Samo preduzeće »Krajina« između ostalih izgradilo je Tvornicu celuloze u Prijedoru, Tvornicu gipsa u Volarima, Tvornicu konzervi u Prijedoru, »Jelšingrad« u Banjoj Luci, Hidrocentralu na Uni kod Bihaea, i mnoge druge objekte. Uglavnom od 1945 godine je građevinarstvo u stalnom porastu kako u pogledu kapaciteta tako i kvaliteta.

Kroz preduzeće „Rudi Čajavec“

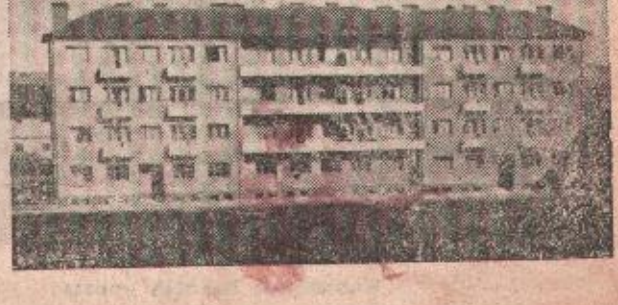
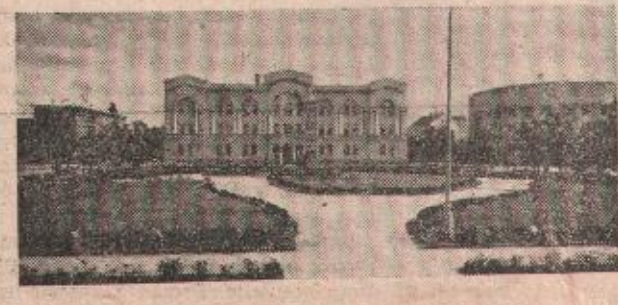
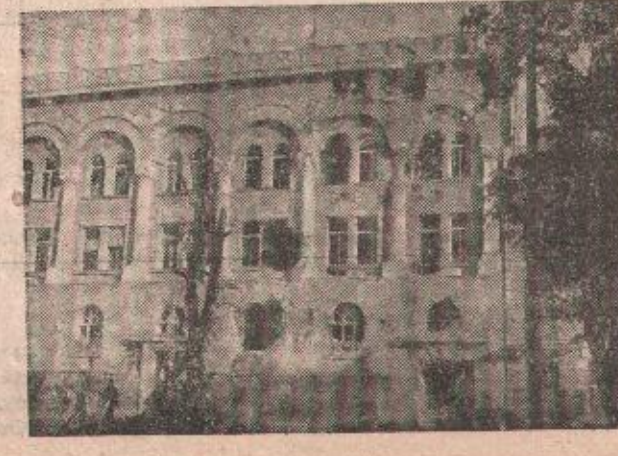
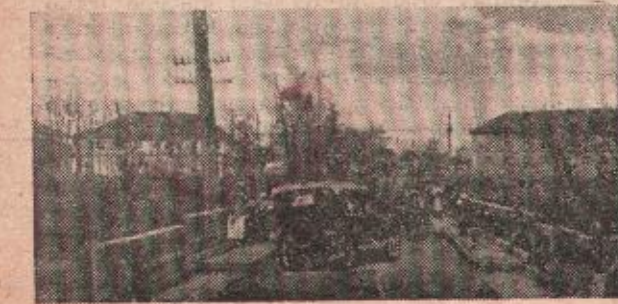
Uskoro novi proizvodi za široku potrošnju

Preduzeće je osnovano 1950 godine. Sa proizvodnjom započelo je još 1951 godine iako je bilo još u fazi izgradnje. U 1953 godini tvornica je potpuno završena a dobrim dijelom i stanbeni fond, koji je podizan uporedo sa izgradnjom tvorničkih objekata. Preduzeće je uložilo velike napore u osvajanje preciznih instrumenata, koji se manje više u našoj zemlji do tada nisu uopšte proizvodili. Uskoro će preduzeće proizvoditi artikle i za široku potrošnju među kojima su najznačajnija razna električna postrojenja. Uz najmodernije automatske i poluautomatske mašine rade mnogobrojni stručnjaci za preciznu mehaniku okupljeni iz cijele zemlje. Asortiman proizvoda u odnosnoj godini dosta je proširen, tako da su uporedo sa proizvodnjom artikala za potrebe JNA izrađivani i artikli namjenjeni potrebama šireg tržišta, kao: oktali, podnožja, regulatori plina, industrijski manometri, termometri itd.

Za deset godina izgrađeno 793 stana u vrijednosti od 1 milijarde i 552 miliona dinara

Odmah poslije oslobođenja na području grada koje obuhvata 49 kvadratnih kilometara prišlo se obnovi grada koji je 20 odsto bio u ruševinama. Najveća pažnja posvećena je izgradnji stanbenog prostora tako da je za ovih proteklih deset godina izgrađeno 793 stanbene zgrade sa stanbenom površinom od 60.900 kvadratnih metara. Još 1947 godine formirana je uprava komunalnih službi za čišćenje, održavanje i opravku puteva i zelenila. Evo samo nekih rezultata iz rada komunalnih službi: Izgrađeno 48.182 kvadratna metra puteva od toga 36.822 metra asfaltiranih površina. Izgrađeno vodovodne i kanalizacione mreže u dužini oko 8 kilometara. Zasadeno 835 stabla u dvoredima i izgrađeno 7 novih parkova.

NAŠA BOGATSTVA

Samo grad troši 30.000 kubnih metara ogrjevnog drveta — Godišnja potrošnja znatno veća od prirasta u našim šumama

Normalno je, da kad već govorimo o vrijednosti šuma onda najčešće mislimo samo na drvo i računamo kakvu nam koristi ono donosi kao glavni proizvod šume. Drvo zaista predstavlja najvrijedniji proizvod šume — ali ne i jedini. Široka i mnogostruka upotreba čini ga ne samo jednim od najvažnijih građevinskih materijala, već i jednom od osnovnih sirovina toliko potrebnih u savremenoj industriji. Ako bi cijeniili vrijednost šuma na osnovu statističkih podataka ne uzimajući u obzir druge faktore i stvarno stanje na terenu, mi bi zaista predstavljali zemlju kojoj bi se na ovom bogatstvu moglo pozavdjeti. Međutim, stvari izgledaju drugačije. Prema nekim podacima, preko 40 odsto cjelokupne teritorije naše Republike nalazi se pod šumom. Tako u Narodnoj Republici Bosni i Hercegovini na jednog stanovnika dolazi 0,77 ha šume, a u FNRJ 0,50 ha. Obzirom na ovo, Bosna i Hercegovina dolazi u red najšumovitijih predjela naše zemlje. U toku nekoliko posljednjih decenija naše šume su pretrpjele velika pustošenja. Strani kapital u vidu dugoročnih ugovora i privatni domaći kapital uništavali su godinama naše najvrijednije šume. Pri takvom načinu korištenja istovremeno je iskorištavana i jeftina radna snaga seoskog stanovništva iz naših planinskih krajeva.

U svakodnevnom životu i na svakom koraku mi se susrećemo sa drvetom. Količine drvene građe koje se troše svakodnevno ogromne su. U građevinarstvu je drvo neophodna potreba bez koje se ne može zamisliti izgradnja modernih stanbenih objekata. Unutrašnji uređaji su takođe uglavnom od drveta. Sav suvozemni, vodeni i vazdušni saobraćaj takođe troši ogromne količine. Samo u toku jedne kalendarske godine naše željeznice troše najmanje stotinu pragova po jednom kilometru za izmjenu već dotrajalih. Računa se, da se samo na ovom planu godišnje troši oko 2.000.000 pragova. Koliko bi se tek moglo pisati o tome kakvu važnost ima drvo za razvitak elektroprivrede, za rad u rudnicima i industriji koja stanovništvu obezbjeđuje dovoljne količine industrijskih artikala za široku potrošnju. Hemiska industrija napravila je krupne korake u korištenju drveta kao industrijske sirovine. Zahvaljujući tome svake godine se troše ogromne količine hartije. Ta se potrošnja povećava uporedo sa podizanjem kulturnog nivoa čovječanstva. Koliko se tek drveta troši kao materijal za ogrjev. Samo za vlastite potrebe u seoskim domaćinstvima u našoj Republici troši se godišnje preko 5.000.000 kubnih metara ogrjevnog drveta. Ova je količina besumnje velika i predstavlja pravo rasipništvo u potrošnji ogrjevnog drveta.

Ukupni godišnji prirast svih šuma u Bosni i Hercegovini cijeni se na oko 4 miliona kubnih metara. Prema tome, samo u seoskim domaćinstvima svake godine se sagori više nego što iznosi čitav godišnji prinos šuma naše Republike.*)

KAPACITETI

Danas na području Šumske uprave u Banjoj Luci, koja obuhvata djelimično područja Kotorvarškog, Mrkonjičkog i Prnjavorskog sreza, imamo 38.000 hektara državne i 16.998 hektara privatne šume. U državnim šumama 50 odsto otpada na visoke šume, 23 odsto na šikare i 18 odsto na degradirane šume. Slično stanje je i u privatnim šumama. Drvna masa visokih šuma na površini od 18.913 hektara, iznosi 4.700.000 kubnih metara. Drvna masa listača iznosi po 1 hektaru 247 kubnih metara, a kod četinjača 299 kubnih

metra po 1 hektaru. Prema nekim podacima koji su dobiveni iz oglednih stanica koje su najbliže našim prilikama, drvena masa poslije provedenog prečišćavanja i sječe treba da iznosi po 1 ha kod četinjača 270, a listača 180 kubnih metara. Iz prednjeg proizlazi da su šume na ovom terenu prilično dobro očuvane pa se može očekivati da će i dalje davati odgovarajuć prinos. Istina, da ovoga je došlo uslijed toga što se jedan veći dio šume nalazi na neotvorenim terenima, pa se nisu mogle iskorištavati onim tempom koji je našu privredu zahvatilo u posljednjim godinama.

Na ovom terenu degradirane šume zahvataju površinu od 6.989 hektara ili 18 odsto od svih šuma na području ove Šumske uprave. Prosječna drvena masa na terenu iznosi po 1 hektaru 70 kubnih metara. Masa degradiranih šuma svedena je prosječno ispod polovine minimalne mase, što znači da su ove šume toliko prorijeđene da bi daljnjom sječom moglo doći do degradacije zemljišta, kao i do naglog slabljenja otpornosti prema zarazi, vjetru itd. Većina ovih šuma nalazi se u neposrednoj blizini seoskih naselja i nastala je prekomjernim drvarenjem i pašom, pa uslijed toga postoji bojazan da se ova degradacija produži, ako se u dogledno vrijeme ne poduzmu odgovarajuće mjere koje će imati za cilj likvidaciju ovakvog stanja. Pored uzgojnih mjera, biće potrebno poštiti mjere koje idu za tim da se spri-

Sa jedne akcije na pošumljavanju

ječji uništavanje ovih šuma. Jedino na taj način moguće je postići odgovarajuće rezultate na ovom polju i tada se s pravom može očekivati postizavanje boljih i realnih rezultata.

Površinu od 1.487 hektara ili 4 odsto zapremaju niske šume na terenu svih državnih šuma i šumskog zemljišta. Drvna masa ovih šuma iznosi prosječno 20 kubnih metara po 1 hektaru. Sa dobrim gazdovanjem one mogu u skoroj budućnosti da daju izvjesne prinose slabijeg kvaliteta. Šikare zapremaju površinu od 8.557 hektara ili 23 odsto svih šuma i šumskog zemljišta na području ove Šumske uprave. Prosječna drvena masa iznosi po hektaru 4 kubna metra. One su mjestimično vrlo dobre i sa boljim meliorativnim radovima mogle bi u kratkom vremenu da predu u bolje sastojine.

Međutim, ako bi kao polaznu bazu za ova naša razmatranja uzeli u obzir pretpostavku da je cijela površina ove šumske uprave obrasla visokim šumama, što je vjerovatno nekada i bilo u neudavnoj prošlosti, onda bi došli do rezultata koji bi nas porazili dosadašnjim nesistematskim i neplanskim načinom iskorištavanja ovih šuma. Današnja prosječna masa na cijeloj obrasloj površini od 35.946 hektara iznosi 5.252.000 kubnih metara ili po hektaru 139 kubnih metara. Ako bi radi grube analize uzeli pretpostavku da je na ovim površinama bila ista šuma kakva je u visokim šumama, a drvena masa koju bi trebale da imaju prosječno poslije sječe od 183 kubnih metara po 1 hektaru, vidjeli bi da sada umjesto što imamo 5.252.000 kubnih metara, trebali bi imati 6.578.000 kubnih metara, što ukazuje na činjenicu da smo vremenom snizili drvenu masu za 1.326.000 kubnih metara ili za 20 odsto na području ove šumske uprave u državnim šumama. Ovdje nisu tretirane površine neobraslog šumskog zemljišta koje kod ove šumske uprave iznose 2.054 hektara. Ako uzmemo u obzir činjenicu da su i ove površine nekada bile obrasle šumom, onda tek možemo sagledati tok događaja koji su prethodili masovnom i nekontrolisanom uništavanju ovih šuma.

JEDNO POREĐENJE

Samo na ovom šumsko-privrednom području Banjalučke Šumske uprave danas imamo 24.094 seoska domaćinstva koja godišnje troše oko 248.330 prostornih metara drveta. Tu je preko stotinu raznih državnih i društvenih ustanova čije potrebe odnose nekoliko hiljada kubnih metara, kao i veliki broj građanskih domaćinstava za čije se potrebe svake godine sječe oko 30.000 kubnih metara ogrjevnog drveta. Još veće količine šume odlaze za potrebe uzgoja stoke. Prema jednom popisu koji je izvršen 1952 godine na području Banjalučkog sreza (koje se uglavnom pokriva sa terenom koji obuhvata ova šumska uprava), bilo je oko 42.000 komada krupne stoke, za čije ishranjivanje odlazi godišnje oko 126.000 tona sijena, te oko 53.000 komada sitne stoke. Za njenu ishranu godišnje se troši oko 16.000 tona sijena ili ukupno oko 142.000 tona godišnje. Prema katastru na područ-

ju sreza ima preko 3.000 hektara livada koje mogu dati oko 5.000 tona sijena, zatim pašnjaka 6.500 hektara sa prinosom sijena od oko 4.000 tona, oranica 79.000 hektara sa kojih možemo dobiti oko 48.000 tona hrane pretvorene u sijeno i oko 2.200 hektara voćnjaka, sa kojih se može dobiti oko 3.000 tona sijena. Prema gruboj računici sva ova područja mogu dati godišnje oko 60.000 tona stočne hrane pretvorene u sijeno.

Prema tome, proizvodnja stočne hrane ne može pokriti ni 50 odsto stvarnih potreba. Manjak se podmiruje iz šuma i šumskog zemljišta u vidu pašne. Štete od pašne, brsta i lisnika su ogromne i kada se uzme u obzir činjenica da je stočni fond od 1952 godine znatno porastao onda se tek mogu sagledati teškoće na ovom planu. Ovo je stvorilo situaciju kojom će se buduće komune morati ozbiljno pozabaviti. Sve ovo ukazuje na mjere koje je bilo potrebno poduzeti da bi se sačuvali postojeći šumski fondovi. Radi toga je u godinama poslije oslobođenja pristupljeno izvođenju širokih akcija na pošumljavanju koje su izvođene iz godine u godinu. Tako je od 1945 do 1955 godine samo na ovom području pošumljeno 560 hektara, i čišćenje šikare u području od 209 hektara. Radi zaštite šume kao i pravilnog uzgoja uvedene su i kvote pošumljavanja koja iznosi 83 hektara godišnje. Kod zabrane pašne ta cifra ostaje na 81. Čišćenju šikara 18, prašenju i čišćenju kultura 175 i popunjavanju postojećih kultura na 50 hektara.

Povećan broj počinilaca šumskih šteta

Poslije toliko godina, nama je u nasjede ostala jedna loša navika. Najine riječ je o tome, da smo još i danas prisiljeni da snosimo posljedice nepravilnog odnosa našeg čovjeka, naročito na selu, prema šumi. To se naročito može reći za našeg seljaka kome je šuma najpotrebnija i od koje on ima najviše koristi. Negativan stav prema šumi odražava se još i danas u prvom redu u mnogobrojnim šumskim štetama, zatim u podbjeljivanju stabala i čitavih sastojina, u uzurpiranju i krčenju šumskog zemljišta, u izazivanju šumskih požara, u prekomjernoj paši u šumama i brstu, u neracionalnom korištenju i rasipanju ogrjevnog i građevnog drveta itd. Radi toga šumska uprava je bila prisiljena da poduzme energetske mjere protiv svih prekršitelja propisa o čuvanju i zaštiti šume. Samo u toku prošle godine podneseno je 2.458 prijava sa oštećenim zahtjevom u iznosu od 4.098.854 dinara. Od toga je do danas u potpunosti dovršen postupak i donesena odgovarajuća rješenja u 937 slučajeva. Veći dio prijave je ostao neriješen.

Pored toga, naplata ovih kazni je poteškoća koja se vrlo teško savladuje. Od 937 pravosnažnih rješenja ukupljen je novac na ime kazne samo u 119 slučajeva. Ostali prekršioци ostali su dužnici i biće potrebno duže vremena da se ove kazne naplate. Istina, priličan je broj prekršaja koji se rješavaju na licu mjesta. Naime, radi se o svakodnevnim pojavama špekulacije sa drvetom koje izvjesni nakupe i prekupci pokušavaju nekontroliranu da uvezu u grad. Tako je u prošloj godini na ime oštete naplaćeno 810.912 dinara od 696 prekršioца u ovoj stvari.

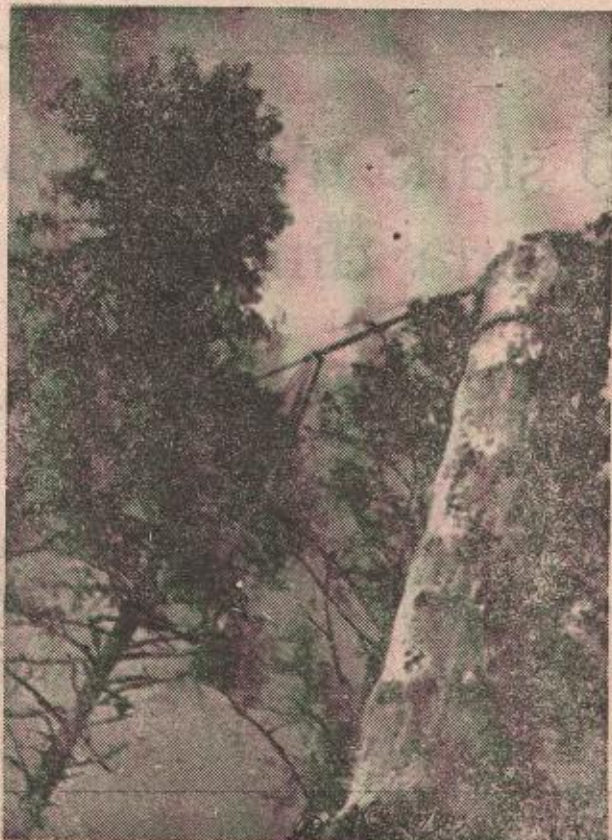
Šumski požari svake godine takođe pričinjavaju znatne štete našim šumama i stvaraju čitave poremećaje u privredi zemlje. Samo u toku 1946 godine, koja je obilovala velikim požarima, uništeno je oko 2.350.000 kubnih metara drvene mase, čija je vrijednost, obračunata po tadanjim cijenama, na panju iznosila oko 600 miliona dinara. Prema evidenciji bivšeg Ministarstva šumarstva, u vremenu od 1945 do 1950 godine, na području naše Republike zabilježeno je 2.285 manjih i većih požara, koji su zahvatili površinu od oko 45.000 hektara šume i uništili i oštetili preko 2.800.000 kubnih metara drvene mase.

*) Podaci iz knjige «Uloga i značaj šume»

D. MOMČILOVIĆ

Kubiciranje bukovih stabala

Kastelov čošak dobiće svoje rješenje

Rezultati arhitektonskog konkursa za rješenje Kastelovog čoška

SKLADNA VERTIKALA

Otkup. Autori arhitekti Hitil i Poljičak

U našem gradu u ovih proteklih deset godina neosporno je da se veoma mnogo učinilo kako u obnovi tako i u izgradnji novih objekata. Ako bi sve to sumirali, izrazili kroz cifre, kroz radne časove, kvadraturu stanbenih i industrijskih objekata i uložena novčana sredstva, dobila bi se veoma impozantna slika desetogodišnjih napora. Iako je bila dobra namjera nisu se uvijek našla najsretnija rješenja. Zato je bilo raznih razloga, objektivnih ili subjektivnih. Svakako je jedna od znatnih poteškoća bila što se veoma često u isto vrijeme projektovale i gradilo.

Konačno sagledavši iskustva, pošlo se novom praksom. Bez sumnje je da je najbolji put da bi se dobili arhitektonski objekti koji trebaju da predstavljaju naše vrijeme, konkursi. Dobro raspisan konkurs uvijek okupi znatan broj arhitekata koji se koncentrišu na konkursni zadatak i rijetko kad se desilo da konkurs ne da bar uglavnom željene rezultate. Konkursi ne samo da imaju značaj za pravilniju izgradnju grada, već i kulturni i vaspitni karakter. Naša javnost, kroz izložene konkursne radove upoznaje se sa arhitektonskim stvaralaštvom i načinom rada arhitekata. Upoznaje kroz konkurse talenat naših arhitekata i dobiva u svom obrazovanju, na taj način što se neposrednije upoznaje sa jednom umjetnošću kao što je arhitektura.

Narodni odbor grada Banje Luke raspisao je konkurs za rješenje Kastelovog čoška. Odziv arhitekata bio je velik i radove je poslalo devetnaest konkurenata iz Rijeke, Ljubljane, Zagreba, Sarajeva, Beograda, Mostara i Banje Luke. Žiri su sačinjavali predstavnici Narodne vlasti, drugovi Momir Kapor, kao predsjednik, Ismet Hadžimujagić kao zamjenik, Ibrahim Maglajić, direktor i predstavnik Tvornice celuloze ing. Franjo Hurle predstavnik Tvornice celuloze, te dio žirija koji su sačinjavali ing. Kirjakov Anatol iz Urbanističkog zavoda Sarajevo, ing. Ivo Geršić za Društvo arhitekata Hrvatske, ing. Branislav Marinković za Društvo arhitekata

Srbije, ing. Esad Kapetanović i ing. Sakib Hadžihalilović, predstavnici Društva arhitekata Bosne i Hercegovine.

Žiri sastavljen od pomenutih drugova ustanovio je da je primljeno devetnaest radova sa datim priložima koji su konkursom zahtijevani. Nakon rada od nekoliko dana, uzimajući sve elemente u obzir, žiri je donio slijedeće zaključke: »Prvo, da ni jedan rad nije u cjelosti udovoljio traženju programa sa urbanističke i dispozicione strane drugo, upoređivanjem radova koji sadrže povoljne i najugestije korisne raspisivaču, te zadovoljavaju većim dijelom raspisanom programu, jednoglasno je zaključeno slijedeće: a) da se ne dodijeli prva nagrada; b) da se rad pod šifrom 52841 nagradi drugom nagradom; c) da se radovi pod šifrom 78239 i 13013 nagrade trećom nagradom; d) da se otkupe radovi pod šifrom 14123, 23659, 32354 i 30809.

Budući da je prispio dovoljan broj radova koji zadovoljavaju tražene uslove, zaključeno je da se podijeli cijela svota određena za nagrade i otkupe i to jedna druga nagrada u visini 175.000 dinara, dvije treće nagrade od 130.000 dinara i četiri otkupa po 70.000 dinara. Nakon ovoga pristupilo se otvaranju koverata od nagrađenih radova sa naznakom autora, a kod otkupljenih radova sa pristankom na otkup i adresom autora, te je utvrđeno da su autori radova: 52841 — druga nagrada — arhitekti autori Dušan Marčeta i Vlado Šulovski, Rijeka.

78239 — treća nagrada — autori arhitekti Premužak Marjan i Moslavac Slavko, Ljubljana.

13013 — treća nagrada — autori arhitekti Peterčić Milivoj, Straus Ivan i Dobrović Vlado, Sarajevo.

14123 — otkup — autori arhitekti Redžić Husref, Cemalović Vera i Bullić Branko, Sarajevo.

23659 — otkup — autori arhitekti Hitil Josip i Poljičak Zlatko, Zagreb.

32354 — otkup — autori arhitekti Jovčić, Kolonić i Kučan, Zagreb.

30809 — otkup — autori arhitekti Kunc Dragutin i Ivanović-Kunc Mirjana iz Zagreba.

ovoj godini. To bi bilo moguće na taj način što bi se udružilo više preduzeća kao investitori.

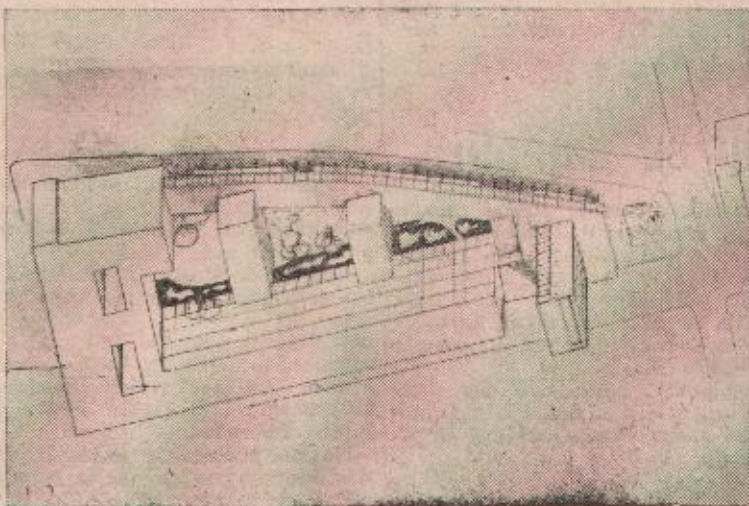
Na kraju, izražavamo želju da se za sve važnije objekte i ansamble nastavi sa projektovanjem putem konkursa, jer se na taj način dobivaju svakako najbolja rješenja, a ujedno ćemo tako obilježiti na dostojan način naše doba i kroz arhitektonsko stvaranje.

Smatramo da se i izvođenje samog objekta može da realizuje u

ovoj godini. To bi bilo moguće na taj način što bi se udružilo više preduzeća kao investitori.

Na kraju, izražavamo želju da se za sve važnije objekte i ansamble nastavi sa projektovanjem putem konkursa, jer se na taj način dobivaju svakako najbolja rješenja, a ujedno ćemo tako obilježiti na dostojan način naše doba i kroz arhitektonsko stvaranje.

R. D.

NAJBOLJE URBANISTIČKO RJEŠENJE

Druga nagrada. Autori arhitekti Dušan Marčeta i Vlado Šulovski

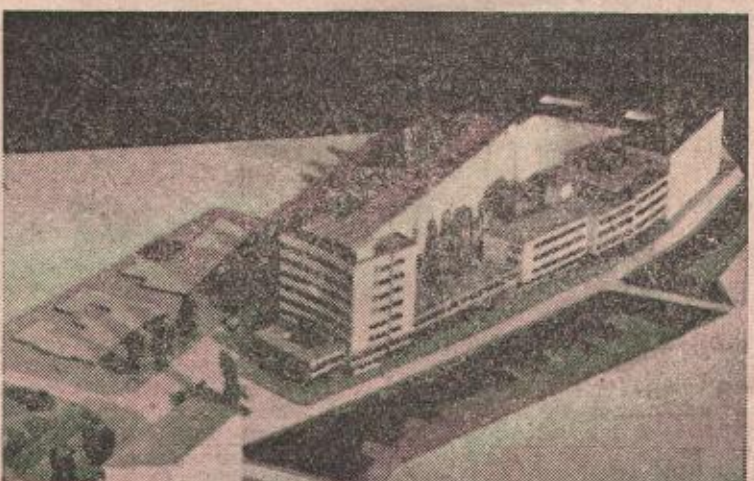
DISPOZICIJA MASA USPJELA

Druga nagrada. Autori arhitekti Dušan Marčeta i Vlado Šulovski

VELIK DUHOVIT POTEZ, ALI SKUP

Treća nagrada. Autori arhitekti Peterčić, Straus i Dobrović

POVOLJNA UNUTRAŠNJA DISPOZICIJA

Otkup. Autori arhitekti Redžić, Cemalović i Bullić

Usvojen društveni plan Prnjavorskog sreza

Preko 84% nacionalnog dohotka daje poljoprivreda

Na posljednjim sjednicama oba vijeća Narodnog odbora Prnjavorskog sreza usvojen je društveni plan za 1955 godinu. Po svojoj privrednoj strukturi Prnjavorški srez je izrazito poljoprivredni tako da poljoprivreda kao glavna grana privrede učestvuje u ukupnom društvenom bruto produktu sreza sa 88,44 odsto.

Društvenim planom sreza predviđene su mjere za unapređenje poljoprivrede. Pored ostalih predviđeno je osnivanje poljoprivredne stanice čije će sjedište biti u Prnjavoru. Ona će da prati razvoj poljoprivrednih grana sreza, kao i drugih koje djeluju na unapređenje poljoprivrede. Ona će da održava razne tečajeve, predavanja, smotre, koristiće i druga agitaćiona sredstva u svrhu upoznavanja proizvođača o naprednoj agrotehnici, zootehnici i svim dostignućima u poljoprivredi, a vršiće i razne agrotehničke i zootehničke ogledne kod individualnih poljoprivrednih proizvođača, zadruga i poljoprivrednih dobara.

Sprovedenjem svih ovih i drugih mjera, predviđa se u 1955 god. povećanje ukupne poljoprivredne proizvodnje na ovom srezu za oko 22 odsto u odnosu na 1954 godinu.

Za unapređenje pojedinih grana poljoprivrede društvenim planom je predviđeno 7.899.000 dinara, a za veterinarsku stanicu društvenim planom je obezbjeđeno 2 miliona 327.000 dinara. Ovaj novac je namijenjen za osposobljavanje stanice za umjetno oplođavanje, nabavku lijekova za suzbijanje raznih bolesti kod stoke i drugo.

Pored poljoprivrede vidno mjesto u društvenom planu sreza zauzima i šumarstvo za koje se predviđa intenzivnije gazdovanje i korištenje eksploatacionih područja, čuvanje i zaštita šuma, zatim izgradnja šumskih zgrada naročito oko ugroženih terena, pojačana pomoć stručnog osoblja i njihovo osposobljavanje. U vezi ovog predviđa se i prirast šuma kroz sprovođenje melioracionih radova na proplancima Ljubića radi sprečavanja erozije i stvaranja bujičnih područja, zatim pošumljavanje novih površina itd.

Za izgradnju šumskih zgrada i otvaranje novih šumskih reona obezbjeđuje se iz fonda za unapređenje šumarstva 4.600.000 din.

Na sjednici oba vijeća, pored usvajanja društvenog plana, usvojen je i budžet Narodnog odbora sreza za 1955 godinu koji iznosi 195.948.000 dinara. Od toga za investicije je predviđeno 12.000.000 dinara i to za izgradnju novih škola, adaptacije i dovršenje postojećih škola kao i za nabavku potrebnog namještaja i učila za škole. Razne dotacije privrednim i drugim organizacijama iznose 17.492.000 dinara, a rashodi državne uprave i sudstva iznose 37 miliona 308.000 dinara, dok budžetske rezerve iznose 1.500.000 dinara.

Stevo MARINKOVIĆ

OBAVJESTENJE

Obavještavamo čitaoce i revizore Banjalučkih novina da će prvomajski broj lista izići u subotu, 30 aprila, umjesto u petak sa povećanim brojem stranica i oglasnim prilogom.

Redakcija

SKLADNA VERTIKALA

Otkup. Autori arhitekti Hitil i Poljičak

ONI SU OSVAJALI PRVENSTVA REPUBLIKE

Rukometaši su bili prvaci Republike

Čini nam se da ni jedan sport kao rukomet nije tako brzo prodirao među banjalučku omladinu i brzo postao kvalitetan. Tek 1949 godina označava početak rukometnog sporta u Banjoj Luci, a već 1951 godine rukometaši željezničara osvajaju prvo mjesto u jesenjem dijelu prvenstva BiH-e ispred veoma jakih ekipa iz Sarajeva i Tuzle. Pored toga treba napomenuti da je znatan broj ženske omladine zavolio rukomet i započeo sa redovnim treniranjem. Prvi put kada su učestvovali na prvenstvu BiH banjalučke rukometašice zauzele su drugo mjesto. Kada su otišle drugi put na prvenstvo 1951 godine vratile su se sa naslovom prvaka Republike.

Prošle godine muška seniorska ekipa Borca u sastavu Gvozdić, Huseđinović, Lovrić, Kantar, Pantić, Rački, Ljupša, Prohaska, Petrović, Friganović i Zaimović — iako nedovoljno pripremljena, osvojila je naziv prvaka Republike. Nečekivano, ali zasluženo.

Rukometaši ne znaju za sistematski rad. Trenira se kampanjski, obično pred kakvo prvenstvo — koja su veoma rijetka. Ovakav rad donosi i najveću štetu, jer obzirom na raspoložive snage i popularnost među omladinom — a uz stalni i sistematski rad mogli bi postizati u pogledu masovnosti i kvaliteta daleko veći uspjesi.

Koturaši BSK-a najbolji

Banjalučki biciklisti spadaju u red najaktivnijih i najboljih vozača BiH-e. Oni su čisti amateri — jer sami pribavljaju skupocijenu opremu, a imaju i svoj klub. Iz ljubavi prema biciklizmu vozači ne znaju za prepreke. Postignuti uspjesi na prvenstvu BiH-e dobrim dijelom su i rezultat velikog oduševljenja za biciklizam. Eto, naprimjer, prošle godine na prvenstvu Republike u kategoriji kontra biciklisti BSK osvojili su ekipno i pojedinačno prvenstvo Republike. Biciklisti BSK-a: Musić Refik, Grgić Alojz i Safet Ismajlović donijeli su u svoj grad i svom klubu naslov prvaka BiH-e.

Uspjesi koje su bili postizali banjalučki sportisti u periodu posljednjeg rata, već jednom su bili registrovani, zabilježeni.

Bilo ih je dosta. I značajnih i manje vrijednih. Danas kada slavimo 10 godišnjicu oslobođenja našeg grada i kada sumiramo rezultate 10 godišnjeg rada, spominjemo i najveće uspjehe banjalučkih sportista. Ali, teško je sve uspjehe nabrojati.

Naslov prvaka je najdraži naslov koji se postiže, jer to je zvanično priznanje pobjedniku nad ostalim takmičarima ili ekipama. Upravo u ovom napisu smo i spomenuli samo one banjalučke ekipe ili pojedince koji su osvojili naziv prvaka BiH-e.

I stonoteniseri su bili prvi

U Banjoj Luci igrača i ljubitelja male i bijele loptice ima dosta, ali organizovanih takmičenja malo. Izuzetak donekle čine srednjoškolska prvenstva. Prvenstvo grada nije održano od 1939 godine, dakle punih 16 godina!

I pored toga banjalučki stonoteniseri imali su nekoliko značajnih uspjeha.

Republičko takmičenje održano 1951 godine u Tuzli značilo je pravi trijumf banjalučkih stonotenisera, koji su zauzeli sva prva mjesta u pojedinačnom i ekipnom prvenstvu. Svoju vrijednost oni su još jednom potvrdili i na takmičenju u Sarajevu održanom iste godine. U ekipi Borca tada su nastupali: Mirković, Tadić, Lovšin, Brstilo i Pašalić.

Najmlađi strelci bili su najbolji

Streljaštvo kao sportsku granu voljeli su naši radni ljudi oduvijek, pa ipak u predratnoj Jugoslaviji oni se nisu mogli baviti sa streljaštvom iz više razloga. Međutim, danas su uslovi sasvim drukčiji.

Streljačka organizacija vjerujemo da je najmasovnija i u našem gradu. O njihovim uspjesima se malo zna. A bilo ih je i većih.

Najmlađi članovi strelci zauzeli su na prvenstvu Republike održanom 1953 godine, prvo mjesto u ekipnom takmičenju, a dva najbolje plasirana člana ove ekipe Demil Haznadar i Asim Kovačević učestvovali su na saveznom prvenstvu.

Uspjeha u radu ove organizacije ima još, a svakako u red najvećih spada masovnost ove organizacije.

Banjalučki metalci prvaci u odbojci

Odbojka je prvih godina po oslobođenju naročito bila mnogo popularna i masovna. Međutim, zadnjih godina aktivnost odbojkaša je oslabila i gotovo je neprimjetna.

Prošle godine naslov prvaka naše Republike u natjecanju metalaca osvojila je ekipa preduzeća »Rudi Čajavec« u sastavu: Saračević H., Skuletić, Ilić, Zeljković, Pavlović i Zečević kada je u finalu savladala jaku ekipu odbojkaša iz Konjica sa 3:2. Na saveznom prvenstvu metalaca održanom septembra 1954 godine od-

bojkaši preduzeća »Rudi Čajavec« zauzeli su treće mjesto iza predstavnika Hrvatske, a ispred predstavnika Beograda, Slovenije, Vojvodine, Srbije, Makedonije i Crne Gore. Ovaj uspjeh najbolje govori kakva sportska snaga leži u radnim kolektivima, a na čijem aktiviranju bi trebalo učiniti mnogo više nego do sada, jer se u ovom pravcu malo radi.

Nastojanja da se odbojka-sport omasovi — ojača i kvalitetno podigne u našem gradu, nisu zadovoljavajuća, što je i jedan od razloga slabog rada odbojkaša.

ODBOJKA EKIPA »RUDI ČAJAVEC«

Najviše puta su prvenstvo Republike osvojili nogometaši

U najprivlačnijoj i najbrojnijoj grani sporta — nogometu, Banjalučani poslije oslobođenja teško su prodrli na vrh. U momentu kad se je očekivao najveći uspjeh: osvajanje prvenstva Republike ili odlazak u Saveznu ligu, zbog raznih okolnosti »završnica« nije bila uspješna.

Još uvijek mnogim je u sjećanju prvenstvo iz 1946 godine, kada su nogometaši Borca izgubili prvenstvo zbog slabijeg omjera zgoditaka za svega nekoliko stotinki!

Od tada se banjalučki Borac redovno ubraja među četiri najbolje ekipe naše Republike, a kao predstavnik BiH-e takmičio se je svojevremeno i u trećoj Saveznoj ligi.

Ipak tek 1951 godine Borac je po prvi put postao prvak BiH-e u seniorskoj konkurenciji. Podvlačimo u seniorskoj, jer su juniori Borca u 1948 godini osvojili naziv prvaka i ušli među 8 najboljih ekipa u državi. Zasluženo osvajanje prvenstva od strane seniora u 1951 godini bilo je i bodovima osjetno izraženo.

Drugi put Borac je osvojio prvenstvo Republike u prvenstvu 1952/53 godine u uzbudljivom finalu kada su na naslov prvaka jurili pored Borca sarajevski željezničar, Jedinstvo (Brčko) i Leotar (Trebinje). Osvajanjem prvog mjesta postojale su povoljne prilike za ulazak u I saveznu ligu. Drugi su ušli u društvo najboljih, a Borac je ušao u II ligu, u kojoj nije imao dovoljno snage da postigne konačan uspjeh!

Nogometaši Jelšingrada prošle godine u natjecanju metalaca osvojili su prvenstvo Republike, te su kao predstavnici BiH učestvovali na Saveznom prvenstvu

gdje su kao najdisciplinovanija i najpožrtvovanija ekipa dobili pehar u trajno vlasništvo.

Nastupila je kriza koja je ostavila osjetne tragove, a koju banjalučki nogomet postepeno preživljava. Zbog ovih razloga Borac ove godine nije više ona najaktivnija ekipa kada se radi o borbi za naslov prvaka.

Kriza polako popušta. Banjalučki nogomet postepeno kreće naprijed da bi ponovo igrao onu ulogu u nogometnom sportu BiH-e — i dobio ono mjesto, koje mu stvarno i pripada.

NOGOMETNA EKIPA »BORAC« PRVAK BIH U 1953 GOD.

U vožnji na divljim rijekama Banjalučani su bili prvaci

Prava smionost je uputiti se u malom kajaku niz hirovitu plavinsku, divlju rijeku, jer svaki čas prijeti opasnost da se kajak prevrne. Ipak i pored toga, kajakaštvo privlači, oduševljava.

Banjalučki kajakaši ubrzo su se uvrstili u red najboljih u Republici. Na prvenstvu Bosne i Hercegovine za 1953 godinu na div-

ljim rijekama, članovi društva »Vrbas« postigli su veliki uspjeh osvojivši naslov ekipnog prvaka Republike. Već iduće godine, društvo »Vrbas« bilo je prisiljeno prepustiti naslov prvaka boljoj ekipi.

Danas banjalučki kajakaši djeluju — istina prilično neuočljivo, ali rade. Da bi se postizali veći uspjesi treba više učiniti.

Omladinke Partizana prvakinje BiH

Društvo tjelesnog vaspitanja »Partizan« u čijim dvoranama se okuplja, vježba i radi preko 400 članova ovog društva postiglo je niz značajnih uspjeha u svom dosadašnjem radu.

Omladinke — članice ovog društva, osvojile su naslov prvaka Republike. Na prvom Partizanskim igrama BiH održanim u Sarajevu, omladinke banjalučkog Partizana koje su se takmičile u II razredu osvojile su u vježbanju na spravama prvo mjesto.

I u početku ove godine članovi ovog društva imali su na Republičkom natjecanju dobar plasman.

Šteta je što se nije natjecalo i ekipno, jer bi se banjalučki vježbači i kao ekipa visoko plasirali. Petričević je u kategoriji članova zauzeo prvo mjesto ispred svog klubskog druga Sarafina, dok je Irina Pilić bila prva u kategoriji članica.

Besumnije sve su to značajni uspjesi, kojih je bilo još.

Bolji uslovi rada i organizacija koja je zaviđala u društvu Partizana obećavaju dosta. Vjerujemo da će članovi ovog društva postići znatno više uspjeha — ako marljivo budu nastavili raditi.

Osvojeno prvenstvo Republike - najveći uspjeh košarkaša

Košarka sport pred rat bio je nepoznat u Banjoj Luci. Po oslobođenju zemlje, sve više omladinaca upoznavalo je ovu dinamičnu igru, postepeno ulazeći u borbu sa najboljim košarkašima BiH-e. I ubrzo je prošlo vrijeme kad je unaprijed bila već osigurana pobjeda sarajevskim ili tuzlanskim košarkašima. Septembra 1953 godine na završnom dijelu prvenstva — održanom u Sarajevu, košarkaši Borca: Lovrić, Friganović, Cvijetić, Midžić, Prohaska i Stanivuković B., uspjeli su da u finalnom susretu savladaju košarkaše Tuzle i osvoje prvo mjesto. Prvaci su postali potpuno zasluženo. Ali, već prošle godine naslov prvaka morali su prepustiti — uglavnom zbog objektivnih razloga ponovo Tuzlacima. Banjalučani su završili prvenstvo tek na petom mjestu!

Rad banjalučkih košarkaša odvija se gotovo bez plana. Snaga ima dovoljno i uz više sistematskog rada i bolje uslove mogli bi se postizati znatno veći uspjesi. Pored toga na ovaj način bi se izbjegli oštri padovi — skokovi u kvalitetu, odnosno u plasmanu.

Svi uspjesi nisu nabrojani

Treba napomenuti da su mnogi pojedinci postigli značajne uspjehe kao naprimjer: Friganovića koji je bio republički rekorder u skoku s motkom, dugoprugaša Lolića koji je bio višestruki prvak BiH-e, Vlade Kozomare, šahovskog prvaka Republike, Pere Popovića, prvaka BiH-e i trećeg u državi u kategoriji motora do 125 ccm itd.

Ovaj napis neka bude priznanje, pohvala i potstrek svim onim koji su postigli uspjehe, a istovremeno i poziv svim ostalim da rade na tome da ih dostignu ili prestignu.

Simultanka Stojana Puca u Banjoj Luci

Slobodnog dana odlučnog meča Čirić — Črepinšek za omladinskog prvaka države u šahu, u toku prošle nedelje internacionalni šahovski majstor Stojan Puc — koji je dosao u Banju Luku kao sekundant Črepinškeka odigrao je simultanku protiv 19 banjalučkih šahista, u prostorijama ĐK Mikron pred velikim brojem gledalaca.

Na pojedinim pločama protivnici Puca imali su izgleda na pot-

puni uspjeh, ali impresionirani imenom protivnika, završavali su partiju sa polovičnim uspjehom ili čak gubili (!). Sedmerici banjalučkih šahista uspjelo je remizirati sa internacionalnim majstorom Pucom što je za njih besumnije veliki uspjeh. Remi su postigli: Vito Sunjić, Boris Strelec, Dragan Vještica, Enver Bukić, Božo Bojanić, Alija Ekić i kapetan Lino Vidolić.

Sportske priredbe u okviru proslave Dana oslobođenja

U okviru proslave dana oslobođenja Banje Luke — u organizaciji društva »Partizan«, organizovana su masovna sportska natjecanja u odbojci, stonom tenisu, atletici, nogometu, šahu, kosarci itd.

U stonoteniskom turniru prijavile su se 22 ekipe. Svi susreti su održavani u sali DTV »Partizan«. U polufinalu ovog turnira postignuti su sljedeći rezultati: Borac — DIŠ 5:0; Gimnazija — MO sind. drž. sl. 5:2; Partizan — »P. Radan« 5:0. Za finale su se plasirali: Partizan, Borac i Gimnazija. Prva finalna utakmica odigrana između Borca i Partizana završena je pobjedom Partizana sa 5:2 (!).

U odbojka takmičenju učestvovalo je 11 ekipa, od kojih su se plasirali za finale: »Petar Drapšin«, »Rudi Čajavec« i »Rudar«. Pobjednik je postala ekipa »Petar Drapšin« koja je savladala »Rudi Čajavec« sa 2:0, a »Rudar« sa 2:1. U trećem susretu »Rudi Čajavec« je savladao »Rudar« sa 2:1.

Učešće u nogometnom kupu prijavilo je 10 ekipa. Za polufinale su se plasirali: Reprzentacija sred. škola, Vrbas, »Rudi Čajavec«, »Petar Drapšin«, Krajina i Tvornica duhana. U prvom polufinalnom susretu Vrbas i »Rudi Čajavec« igrali su neriješeno.

U red priredbi koje se održavaju u okviru proslave ulaze i srednjoškolska prvenstva u odbojci, kosarci i malom rukometu.

Donesen je Društveni plan i budžet grada Banje Luke za ovu godinu

Mogućnosti i potrebe

Diskusija o društvenom planu i budžetu grada Banje Luke postavila je na dnevni red toliko aktualnih pitanja iz privredne, komunalne, prosvjetne i socijalno-zdravstvene problematike da obuhvataju ne samo zadatke Narodnog odbora u ovoj već i u idućim godinama. Birači su podnijeli preko 200 primjedbi i predloga na predlog plana i budžeta za ovu godinu. Uglavnom se radi o konkretnim zahtjevima čije ostvarenje zavisi od budžetskih sredstava. S obzirom na prihode grada i ekonomske uslove u njegovom razviku, svi predlozi zborova birača ne mogu se realizovati već ove godine. Međutim, dobro je i korisno što su birači ukazali na probleme pojedinih gradskih naselja, privrednih organizacija, ustanova itd., što će poslužiti Narodnom odboru kao orijentacija u daljoj politici na ekonomskom, prosvjetnom i komunalnom unapređenju gradske komunale.

Gradsko vijeće i Vijeće proizvođača iscrpno su razmatrali puna dva dana mogućnosti koje pruža ovogodišnji društveni plan i budžet u odnosu na predloge i zahtjeve birača. Osnovne planske proporcije određene su kapacitetima gradske privrede a time su postavljene i okvirni budžeti. Prema prioritetu potreba, mogu se izvršiti izmjene u raspodjeli ostvarenih sredstava, ali nema osnova za povećanje budžeta jer je planiran na realnim ekonomskim faktorima. Na primjer, za izgradnju novih komunalnih objekata upućeno je 68 predloga birača. S obzirom na 48 miliona za komunalne poslove u budžetu, usvojena su 33 predloga. Za ostvarenje ostalih trebalo bi dodatnih 178 miliona, što znači da bi se skoro polovina cjelokupnog budžeta uložila za komunalne radove. Školskim i ostalim prosvjetnim ustanovama planiran je budžet od 171.680.000 dinara, za zdravstvenu zaštitu preko 26 miliona, za socijalno staranje 16.640.000, za državnu upravu, osim komunalnih poslova, preko 76 miliona. Gradski budžet je međutim fiksiran na oko 468 miliona dinara. U tom okviru nije lako naći rješenje za sve potrebe grada koji se naglo razvija. S obzirom na takvu situaciju, ima mjesta diskusiji da li su raspoloživa sredstva i najekonomičnije raspoređena za najnužnije potrebe. Na primjer, građani naselja Deli-bašino Selo nemaju zdravu vodu. Po stručnim nalazima, voda koju troši ovo naselje izvire ispod nekog starog groblja gdje su vršene sahrane poslije jedne epidemije. Radi toga u naselju se često pojavljuju oboljenja. Da li odvojiti jedan dio od 20 miliona za održavanje ulica ili od 5 miliona za parkove i nasade da bi se ovom naselju obezbijedila zdrava i pitka voda? Razumljivo je da građani Banje Luke žele da imaju i dobro uređene, asfaltirane ulice, ali zar treba insistirati na zahtjevima koji se ipak mogu odgoditi dok na drugoj strani čekaju rješenje goruća pitanja od kojih zavisi zdravlje ljudi. Ponekad je predviđena i zaboravljena povezanost i obaveza svih građana da se daje prioritet i prvenstvo ulazu sredstva za rješavanje onih problema koji ozbiljno zadiru u život pojedinih naselja obezbijediti zdrava i pitka kom transportnog mosta u Gor-njem Seheru koji takođe nije ušao u predlog komunalnih radova za ovu godinu. Ako ovaj most ostane u današnjem kritičnom stanju a ne zabrani se preko njega transport, može doći do nesrećnog slučaja i težiž žrtava.

U pretresanju gradskog budžeta mnogo se diskutovalo i o sredstvima za prosvjetu i kulturu. Pozna-

to je da svaki četvrti Banjalučanin pohađa školu kao redovan đak i da je Banja Luka kulturni centar pa prema tome školama i drugim prosvjetnim i kulturnim ustanovama treba obezbijediti velika sredstva za koliko toliko normalan rad i razvitak. Potrebe u ovoj oblasti znatno premašuju budžetske mogućnosti iako će se 37 odsto utrošiti za prosvjetu i kulturu (osim dotacija Narodnom pozorištu, srednjoškolskim domovima i budžetskih investicija za škole). S druge strane, moglo bi se diskutovati o rashodima za pojedine ustanove kako su planirani u budžetu. Pada, naprimjer, uoči da 8 gradskih osnovnih škola sa 46 učitelja planiraju rashode od preko 27 miliona, dok su u budžetu Banjalučkog srezu za 81 osnovnu školu sa 170 učitelja određena sredstva od 46 miliona. Iznost se objašnjenja, da gradske osnovne škole imaju veće zahtjeve jer služe i za oglednu nastavu, jer u njima rade stariji učitelji sa većim platnim razredom itd. Ipak je razlika u rashodima ogromna, iako pojedina osnovne škole u Banjalučkom srezu ne zaostaju po kvalitetu nastave, uređaju i učilima za gradskim školama. S tim u vezi treba napomenuti da je prošle godine u Banjoj Luci isplaćeno oko 10 miliona dinara za honorarne časove profesora, nastavnika pa čak i učitelja, iako svaki učitelj radi sa jednim razredom. Ovo pitanje potencirano je i u vezi izgradnje školske zgrade u naselju Rebrovac gdje škola sačuva radi u bivšoj gostionici, jedna učionica služi za sve razrede i djeca ulaze u školsku prostoriju direktno sa ulice. Znatian broj odbornika je zatražio da se u ovoj godini bar počne izgradnja nove školske zgrade, što u predlogu budžeta nije bilo predviđeno, a stanovnici naselja Rebrovac obavezali su se da vlastitim snagama i sredstvima uzmu puno učešće u izgradnji.

Zborovi birača u privrednim organizacijama postavili su oko 50 primjedbi koje se uglavnom odnose na raspodjelu dobiti između komune i preduzeća. Poslije duže diskusije Narodni odbor je utvrdio prosječnu raspodjelu u proporciji 88 odsto za komunu i 12 odsto za preduzeće, s tim što će se stopa određivati individualno radi stimulacije i brzog razvika pojedinih privrednih organizacija. Tako je naprimjer, preduzeću »Pekar« ostavljena na raspolaganje čitava dobit da bi povećalo svoje kapacitete koji sada ne zadovoljavaju potrebe grada. Na osnovu realnih predviđanja, cjelokupna gradska privreda ove godine će povećati fizički obim proizvodnje za 10 odsto u odnosu na 1954 i za 22 odsto prema postignutom nivou u 1953 godini. Kroz diskusiju o društvenom planu pokazalo se da u pojedinim privrednim organizacijama kao naprimjer tvornici »Rudi Čajavec«, preduzeću »Vrbas«, preduzeću za opravku željezničkih kola i lokomotiva itd., postoje uslovi za veći porast produktivnosti rada, uštedu proizvodnih troškova i unapređenje procesa proizvodnje, tako da je ukupan društveni proizvod u gradskoj privredi povećan prema ranijem predlogu i utvrđen na 3 milijarde 735 miliona dinara, a nacionalni dohodak na 3 milijarde 438 miliona dinara.

Društveni plan i budžet grada Banje Luke za ovu godinu osnovani su na postignutoj ekonomskoj bazi i daju perspektivu za daljnji razvitak proizvodnih snaga u svim privrednim granama kao i za unapređenje u svim oblastima društvenog života. Mogućnosti se stalno proširuju uporedo sa potrebama, ali da bi se zadovoljile sve potrebe grada treba uložiti još znatne napore i materijalna sredstva. To postavlja i obavezu da se sa raspoloživim sredstvima što štedljivije ekonomično i da se utroše toliko i tamo gdje je najpotrebnije.

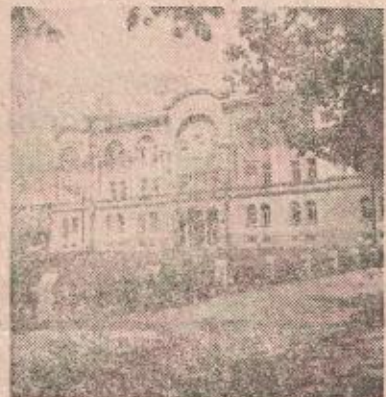
Deset godina napretka

Mi današnji stanovnici Banje Luke brzo se saživljavamo sa svim novinama koje se oko nas dešavaju. I brzo zaboravljamo i zaboravili smo kakav je naš grad izgledao prije deset godina i kakó se u njemu živjelo.

Mi smo brzo navikli na sve što se postiglo u izgradnji i uljepšavanju grada, u zdravstvu,

prosvjeti, kulturi i umjetnosti. I sve to smatramo normalnim. Kada bi, međutim, u naš grad doveli čovjeka koji u njemu nije bio za proteklih deset godina od oslobođenja, zaista bi imao

što da vidi. Bolje od nas, jer pamti prošlost. Ako bi htio da broji, nabrojao bi 307 novih zgrada sa 793 nova moderna stana. Kada bi te kuće poredali jednu do druge, prekrile bi prostor od 60.900 kvadratnih metara. A sredstva uložena u njihovu iz-

gradnju — jedna i po milijarda dinara... 900 novih stabala u drvoredima; 7 novih parkova, 11 kilometara novih ulica...

Godine 1945 zdravstvena služba bila je još slaba. Danas je ona razvijena i sposobna da obuhvati šestostruko veći broj bolesnika. Proširena je bolnica, povećan broj ambulanti, zdravstvenog i higijenskog osoblja.

Srednja medicinska škola je jedna od najmodernije uređenih u našoj Republici. Počela je da radi tek 1947 godine, a dala već 1.350 svršenih daka.

U gradu imamo gotovo sve srednje stručne škole. Sa osnovnim, četvrtina stanovništva grada su daci.

Pored Narodnog pozorišta, tu su Pozorište lutaka, nova odjeljenja Muzeja, Muzička i Balet-ska škola. Dom kulture je stječište gdje omladina a i odrasli nalaze svoje mjesto u slobodnom vremenu.

Razgledajući naš grad danas, 10 godina odsutni građanin, imao bi čemu da se divi. A mi, da skromno primimo njegove riječi i da se ne zaustavljamo u radu na daljem uređenju i ljepšavanju našeg već lijepog grada. I dalje da ga volimo i još više zato, što je on — naš grad...

ZA PROSLAVU DESETGODIŠNJICE OSLOBOĐENJA BANJE LUKE PRIPREMLJEN JE BOGAT I

RAZNOVRSTAN PROGRAM

Svečanosti i narodna veselja u čitavom gradu

Tradicionalni praznik našeg grada — dan oslobođenja Banje Luke proslavićemo ove godine na posebno svečan način. Navršilo se deset godina od istoriskog događaja kada su jedinice naše Armije snagom svog pobjedonosnog oružja definitivno oslobodile slobodarsku Banju Luku od okupatora i njegovih pomagača, kada je u našem gradu zasijala radost i počeo novi život stvaralačkog rada u izgradnji socijalizma.

Centralna proslava počela je sinoć svečanom akademijom u Domu kulture kojoj su prisustvovali politički, državni i vojni rukovodioci, predstavnici banjalučkih radnih kolektiva, kulturni radnici i gosti iz gradova i srezova Bosanske Krajine. Danas, 22 aprila slobodarska Banja Luka odaće počast palim borcima polaganjem vijenaca pred spomenikom u centru grada. U 10 sati održaće se svečana zajednička sjednica oba vijeća Narodnog odbora na kojoj će se podnijeti referat o razviku organa narodne vlasti za posljednjih deset godina. Svečane sjednice održaće i radnički savjeti većih industrijskih kolektiva. Poslije otvaranja izložbi, predviđena je velika parada pionira, izviđača i fiskulturnika koja će proći glavnim ulicama. Za poslijepodnevni program 22 aprila kao i za 23 i 24 april pripremljena su takmi-

čenja u raznim fiskulturnim disciplinama — odbojci, malom i velikom rukometu, šahu, stonom tenisu, nogometu — na kojima će pored domaćih ekipa učestvovati i klubovi iz naše Republike. Pored ostalog, zakazano je gostovanje nogometnog kluba »Bosna« iz Sarajeva.

Kulturno-umjetničke priredbe, specialno pripremljene za ovaj jubilej pružiće učesnicima proslave bogat i kvalitetan izbor. Radničko-kulturno-umjetničko društvo »Pelagić« prikazaće u Narodnom pozorištu 22 aprila savremenu domaću dramu »Lekcija« od Bogdana Jovanovića. Ansamb Na rodno pozorišta izvešće premijeru komedije »Zla žena« od našeg klasičnog komediografa Jovana Šterlje Popovića. Odred izviđača i planinki »Šoša Mažar« pripremio je za 22 april umjetničko veče u Domu JNA. Već je počelo prikazivanje domaćeg premijernog filma »Njih dvojica«, a u Domu kulture biće prikazan i veći broj dokumentarnih i popularno-naučnih filmova. Orkestar Vojne glazbe izvešće koncert u centru grada. Osim toga, kulturno-umjetnička društva učestvuju sa odabranim programom na partizanskim večerima i priredbama koje se održavaju ovih dana u čast proslave.

Jubiley našeg grada biće zajed-

nička svečanost svih njegovih građana i mnogobrojnih gostiju koji se od srea raduju velikim uspjesima u desetogodišnjoj socijalističkoj izgradnji Banja Luke i bele da ubuduće još snažnije napreduje.

Izložbe

koje treba vidjeti

U okviru proslave desetogodišnjice oslobođenja našeg grada otvoreno je nekoliko izložbi koje po svome sadržaju zaslužuju da se pogledaju.

IZLOŽBA KOMUNALNE DJE-LATNOSTI, ZDRAVSTVA I PRO-SVJETE za proteklih deset godina, kroz mnogobrojne fotografije, grafikone i drugo, na lijep način prikazuje šta se postiglo od oslobođenja do danas.

AERO-KLUB »RUDI ČAJAVEC« na svojoj izložbi prikazuje rad ovog društva i dostignuća na izradi modela, aviona, jedrilica i ostalog.

NAJZAD — »JEŽ« — u isto vrijeme, otvorio je svoju izložbu koja je nedavno u Beogradu požnjela veliki uspjeh.

Izložba o komunalnoj djelatnosti, zdravstvu i prosvjeti nalazi se na I spratu u Domu kulture.

Izložba Aero-kluba, nalazi se takođe u Domu kulture u prizemlju.

*Svojim cijenjenim mušterijama
građanima grada Banje Luke čestita*

desetogodišnjicu oslobođenja

Gradsko preduzeće „Građa“ - Banja Luka

TRGOVINSKA RADNJA
ZA PROMET TEKSTILOM
„TKANINA“
BANJA LUKA

ČESTITA GRAĐANIMA
GRADA I OKOLINE

DESETOGODIŠNJICU
OSLOBOĐENJA
BANJE LUKE

Trgovinska radnja za promet
tekstilom i tekstilnom galant.

„TEKSTIL“
BANJA LUKA

ČESTITA GRAĐANIMA
DESETOGODIŠNJICU
OSLOBOĐENJA

KOLEKTIV
TRGOVINSKE RADNJE
„UZOR“
BOSANSKA GRADIŠKA

ČESTITA GRAĐANIMA
GRADA BANJE LUKE

DESETOGODIŠNJICU
OSLOBOĐENJA GRADA
želeći im dalje uspjehe u
izgradnji
socijalističke domovine

GRAĐANIMA
SLOBODARSKOG GRADA
BANJE LUKE

čestita
10-GODIŠNJICU
OSLOBOĐENJA

Kolektiv tvornice koža
BANJA LUKA

Obavještenje svim poslodavcima privatnog sektora

Poslodavci iz privatnog sektora dužni su da najkasnije do 30 aprila 1955 uplate sve dužne doprinose za socijalno osiguranje zaostale do 31 marta 1955 godine.

Uplata doprinosa može se vršiti preko Narodne banke, putem ovlaštenog službenika ovoga Zavoda i u ovom Zavodu na šalteru broj 5 prilikom podnošenja evidencija o uposlenom osoblju. Ukoliko se uplata vrši preko Narodne banke ima se za radnike i namještenike uplatiti na račun 750-338.355 a za učenike u privredi, kućne pomoćnice i ugovorne osiguranike na tekući račun 750-234.

Poslodavci privatnog sektora dužni su da evidencije o uposlenom osoblju redovno dostavljaju do petog dana u mjesecu za prošli mjesec. Ukoliko koji poslodavac ne podnese navedenu evidenciju u određenom roku, protiv njega biće podnesena prijava sudiji za prekršaje Narodnog odbora. Prilikom podnošenja evidencija poslodavci su dužni da istodobno sa eventualnim dužnim doprinosom uplate i redovni dospjeli doprinosi.

Protiv poslodavaca koji ne uplate zaostale doprinose kao i koji u buduće ne bi redovno iste uplaćivali, povećće se za naplatu doprinosa ovršni postupak u smislu čl. 65 st. 2 Uredbe o finansiranju socijalnog osiguranja, u kojem slučaju će poslodavci plaćati još i troškove ovršnog postupka kao i kamate u visini od 12%.

Iz Zavoda za socijalno
osiguranje u Banjoj Luci
broj 1429/55

2-1

NARODNI ODBOR OPŠTINE LAKTAŠI

Čestita građanima grada Banje Luke
desetogodišnjicu oslobođenja - 22 april 1955 godine

NARODNI ODBOR GRADA BANJE LUKE

*Čestita
svim
radnim
ljudima i građanima
Banje Luke*

*desetogodišnjicu
oslobođenja
grada*

Narodni odbor sreza BANJA LUKA

*Čestita građanima
Banja Luke i okolnih
mjest*

**DESETOGODIŠNJICU
OSLOBOĐENJA
GRADA**

Gradanima slobodarskog grada
Banja Luke čestita

**DESETOGODIŠNJICU
OSLOBOĐENJA
NARODNI ODBOR SREZA KLJUČKOG
KLJUČ**

ŠUMSKO INDUSTRISKO PREDUZEĆE „ŠEDINAC“

u Jajcu obavještava sve svoje poslovne prijatelje,
da je iz svoje sredine izdvojilo građevinski pogon
u samostalnom preduzeću. Preduzeće će se baviti
eksploatacijom šume, preradom i trgovinom svih
vrsta drveta.

U ISTO VRIJEME ČESTITAMO PRAZNIK RADA

1 MAJ

SVIM SVOJIM POSLOVNIM PRIJATELJIMA

Radni kolektiv preduzeća

„Rudi Čajavec“

Banja Luka

*Gradanima Banja
Luke i okolnih mjest
čestita*

**DESETOGODIŠNJICU
OSLOBOĐENJA**

NARODNI ODBOR SREZA SANSKI MOST

čestita građanima Banja Luke

**DESETOGODIŠNJICU
OSLOBOĐENJA GRADA**

Radnički savjet trgovačkog preduzeća „DUVAN“ na veliko u Banja
Luci, raspisuje:

KONKURS

1. Za direktora preduzeća.

USLOVI

Viša stručna sprema ili 15 godina komercijalne prakse i najmanje
2 godine prakse na rukovodećem položaju.

Nastup na dužnost 1-V-1955 godine.

Plata po tarifnom pravilniku.

Zainteresovana lica koja se jave na konkurs treba da dostave mol-
be sa biografskim podacima i potrebnom dokumentacijom komisiji NOG-a
Banja Luke za raspisivanje konkursa direktora preduzeća, putem Sekretarija-
ta za privredu NOG-a Banja Luka.

DRŽAVNI OSIGURAVAJUĆI ZAVOD - FILIJALA
BANJA LUKA

Svojim osiguranicima, građanima i građan-
kama Banje Luke čestita dan 22 aprila 1955 god.
desetogodišnjicu oslobođenja Banja Luke.

DOZ osigurava: imovinu protiv požara, usjeve
protiv šteta od grada i požara.

Lica za slučaj smrti ili doživljenja kao i
od nesretnih slučajeva.

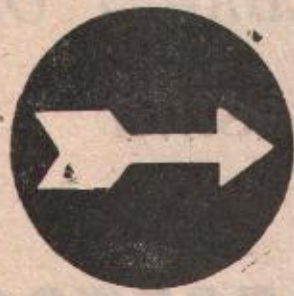

Gradjevinsko preduzeće „Pavao Radan“ Banja Luka

Svim trudbenicima sreza i grada Banja Luke

Prilikom

desetogodišnjice oslobođenja čestita 22 april - Dan oslobođenja grada

Naši telefoni: direktor i sekretar 379, komercijalni
i privredno-računski otdjelak 769, Zenica 89, Tuzla 388
Tekući račun kod Narodne banke filijala B. Luka
broj 750-T-82.

Preduzeće izvodi sve vrste građevinskih radova:

VISOKOGRADNJE,

NISKOGRADNJE,

I VEĆE ADAPTACIJE

na teritoriji Bosne i Hercegovine,

Posjeduje svoje vlastite radionice i to:

stolarsku, kovačku, bravarsku, limarsku,

mehaničku, parketersku i teracersku.

IZRAĐUJE BETONSKE CIJEVI I PROZORE.

POSJEDUJE SVOJE VLASTITE MAJDANE

PIJESKA I ŠLJUNKA.

IMA VEĆA RADILIŠTA U ZENICI I TUZLI.

Radni kolektiv

ELEKTRIČNOG PREDUZEĆA B. LUKA

ČESTITA

građanima slobodarskog grada Banja Luke

22 april - Dan oslobođenja

„METAL“

BANJA LUKA

TRGOVINSKO PREDUZEĆE METALNOM
I TEHNIČKOM ROBOM NA VELIKO

ČESTITA

SVIM SVOJIM POSLOVNIM PRIJATELJIMA,
RADNIM KOLEKTIVIMA I GRAĐANIMA

Desetogodišnjicu oslobođenja Banja Luke

Čestita gradjanima
grada Banja Luke

desetogodišnjicu
oslobodjenja

**RUDNIK MRKOG UGLJA
BANJA LUKA**

Čestita gradjanima grada i okoline

**DESETOGODIŠNJICU
OSLOBODENJA**

**RADNI KOLEKTIV
„KOVINE“**

Trgovačkog preduzeća metalnom i
mješovitom robom na veliko

Čestita gradjanima i radnim kolektivima
slobodarskog grada Banja Luke

desetogodišnjicu oslobodjenja

Gradjanima Banja Luke
i okolnih mjesta čestitamo

22 APRIL — DAN
OSLOBODENJA GRADA

**Uprava klaonice
BANJA LUKA**

GRADANIMA BANJA LUKE
ČESTITAMO

DESETOGODIŠNJICU
OSLOBODENJA

Kolektiv opšte bolnice
BANJA LUKA

**UPRAVA APOTEKA
BANJA LUKA**

ČESTITA GRADANIMA

22 APRIL — DAN OSLOBODENJA
BANJA LUKE

GRADANIMA BANJA LUKE
I OKOLINE ČESTITA

DESETOGODIŠNJICU
OSLOBODENJA

**Narodno pozorište
BANJA LUKA**

LJEČILIŠTE
Banja „Slatina“
U SLATINI

ČESTITA SVIM SVOJIM I POSLOVNIM
PRIJATELJIMA

10-GODIŠNJICU
OSLOBODENJA
BANJA LUKE

„*Drina*“

Trgovinska radnja za promet
prehrambenim proizvodima
BANJA LUKA

ČESTITA GRADANIMA
22 APRIL — DAN
OSLOBODENJA GRADA

GRADANIMA BANJA LUKE
I OKOLINE ČESTITAMO

DESETOGODIŠNJICU
OSLOBODENJA GRADA

„**Autoremont**“
BANJA LUKA

GRADANIMA GRADA
BANJA LUKE ČESTITAMO

DESETOGODIŠNJICU
OSLOBODENJA

KOLEKTIV PREDUZEĆA
„*Pliva*“
BANJA LUKA

Svim svojim mušterijama i
poslovnim prijateljima
GRADANIMA BANJA LUKE

ČESTITA
10-GODIŠNJICU
OSLOBODENJA

UGOSTITELJSKA RADNJA
„**Zdravljak**“ - „**Pionir**“

Sreska apoteka
SANSKI MOST

ČESTITA GRADANIMA
GRADA BANJA LUKE

DESETOGODIŠNJICU
OSLOBODENJA

„*Trgopromet*“

trgovačko preduzeće
industrijskom robom
MRKONJIĆ GRAD

čestita

GRADANIMA BANJA LUKE
DESETOGODIŠNJICU
OSLOBODENJA

TRGOVAČKA RADNJA
Uzor

— TEKSTIL BROJ 1 —
MRKONJIĆ GRAD

ČESTITA GRADANIMA
GRADA BANJA LUKE
DESETOGODIŠNJICU
OSLOBODENJA

„ŠEDINAC“

građevinski pogon šumsko - industrijskog i građevinskog preduzeća u Jajcu izdvojilo se u samostalno
građevinsko preduzeće pod nazivom „**PLIVA**“ Jajce.

PREDUZEĆE IZVODI GRAĐEVINSKE RADOVE VISOKE I NISKE GRADNJE.

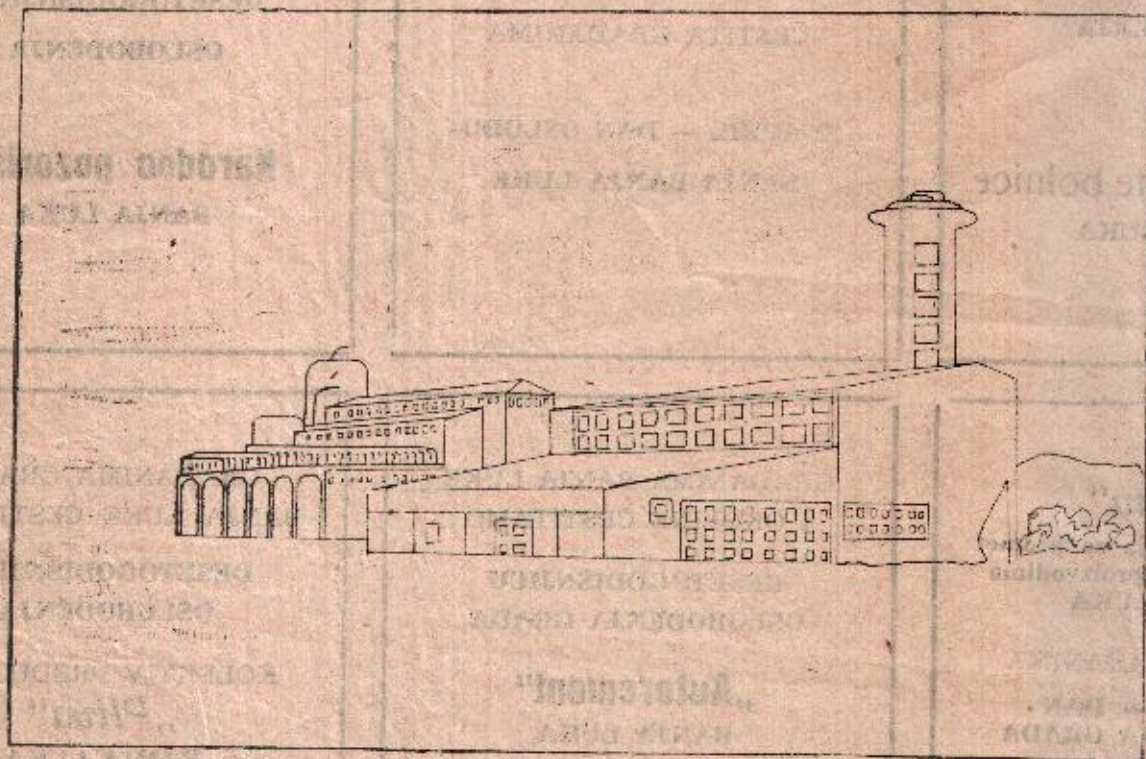
Čestitamo praznik rada 1 maj svim svojim poslovnim prijateljima.

**RADNI KOLEKTIV
GRAĐEVINSKOG PREDUZEĆA**

»KRAJINA«

Banja Luka

*Čestita
građanima
i radnim
kolektivima
Banja Luke
i okoline*

**DESETOGODIŠNJICU
OSLOBOĐENJA**